

496

אלף

בתוכן: הגה הסתי עבר... - מ. ע. אלף / הנוער מת - יחי הנוער! - אהרן אמיר / הנוער
 אספרטאי של ישראל - י. ל. טלר / פנ'ערב: שקרים מיסכמים וע בדות - ד"ר ע. חורוז / הלבנון:
 ערבאות בערבון מוגבל - יהושע בנטוב / כמוש אלוהי צדק (ספור) - יעקב אשמן / שני שירים -
 אסיתר / בזכותם של נטורי קרתא - מ. הצור / חזית הגורל - א. ש. / השאלה הדתית / הציונות -
 למקורה / לומדי עברית ודובריה / שתוך ת. ד. 448 / אלף" משיב / שוטים - ועקרבים /

הגליון הזה

*

ענינו של הגליון הזה הוא בראש וראשונה ניתוח מעמדו של הנוער, עם קצה המתקרב של תקופת האר דישות וההתפוררות, עם הגיושים הראשונים לקראת פעילות מחודשת לקראת התארגנות חדשה.

*

על סימני ההתעוררות החדשה, סימני האביב החדש, עומד מאמר המערכת, **"הנה הסתיו עבר..."** — המעלה בקיום כלליים מצע רעיוני להופעתו החדשה של הנוער כגורם צבורי בארץ הזאת.

*

מה היו סבות כשלונו של "הדור האבוד" של הארץ הוא הדור שהצטמצם במסגרות הצבאיות השונות בארץ תו עשוריים של גבורה ומבצעים, 1948 — 1938? מפני מה שוב אינו קיים כגורם עצמאי בזירה הציבורית? מהם סכויי הצלחתו של מחזור הנוער החדש?

*

על כך, ועל ההכרח בצמיחתן של תנועה ומנהיגות מקרב הנוער עצמו, קרא במאמרו של אהרון אמיר, **"הנוער מת — יהי הנוער!"**

*

המערכה האמיתית הנושאה בארץ הזאת, מבית, היא המערכה בין הנוער העברי לשררה הרוחנית, הרעיונית והמעשית של היהדות, המערכה בין העברי לבין היהודי. אפיה של מערכה זו, מבחינת העברי — הוא ענין הרשימה, **"חזית הגורל"**.

*

על הנוער העברי כהוויה קבוצית, על קווי ייחודו, על ההשפעות שעיצבו את דמותו, כפי שהן נראות בעיניו של יהודי, קרא במאמרו, **"הנוער הספרטאי של ישראל"**, שנדפס בירחון האמריקאני היהודי "קומנטרי", כמסקיף זר, יש והכותב מבחין בחופעות שאנשים, "משלנו" אינם עומדים על משמעותן.

*

בחלקה העיוני של החוברת בא המאמר, **"פן-ערב — שקרים מוסכמים ועובדות"**, מעטו של ד"ר ע. חורון (גורביץ), ותיק בחקר קדמוניות המזרח והוזהר, הפותח בכך את השתתפותו הקבועה ב"אלף".

*

אחריו, במדור ארץ הפרת, תמצאו את מאמרו המקיף של יהושע בנטוב, **"ערבאות בערבון מוגבל"**, וענינו — הלכנו, המדינה השכנה לנו מצפון, יריבתנו מאונס, ובעלת-בריתנו לפי טבע הדברים, הנקלעת בין קנאותה לייחודה לבין אימת בידודה.

לכותבים:

ר. בר, ת"א — חן על הברכות והמחמאות והאחילים, שפתים תשק. **האלמוני**, המתקרא "יוסף עמירן" — ה המצאה ממולחז והביצוע שנון. עלה בכשרונך והצלח. ורק עצה אחת: הרוצה לשקר ירחיק עדותו. **עמיהוד כהן** — הודע את כתבתך. יש לברר משהו בענין רשימתך. **א. גבריאל** וחבריו — תנו אות.

חזית הגורל

רים להשיב מאחריהם. אומרים אנחנו לה שיש את העברים מאחרי ההנהגה היהודית. אין כוחנו להתחרות בהם כיום הזה ב"נשקם הם. לא בקרנות ולא בקליירות אי-שיות. אבל אלה אינם העיקר. כל אלה אינם כי אם גילויים חיצוניים לכוח אשר עליו עומדים כל הללו. לרגשות הכוזב ולתורות השוא שהם מטפחים בקרב הנוער, שבהם הם מאחזים את לבו. ובשורש הזה של כל כוחם של כל הכוחות האלה, בו יש בכוחנו להכות כיום, ובו יכולים אנחנו להכות בחזקה, ואותו מבקשים אנחנו לכו-רות.

ועם שלהב חותך זה של ההבחנה הב"ר דורה בין העברי בן-המולדת לבין כל ה"יהודי הזור והגושן והתלוש יעבור בצבור לעיני כל נער וכל איש, תיטשטש ותלך כל אותה החריפות שבכל אותם הניגודים, — שמהם קלים ומהם חמורים אבל כולם משיניים הם — הניגודים אשר בתוך היהודי פנימה, על כל ציוניו לפלגותיהם, והחזית הפנימית הקובעת, חזית הגורל של הארץ, תעובר בין העברי לבין היהודי.

לשמע כל תורה מתורותיהם הטוש-טשות וכל רעיון מרעיונותיהם המבולבלים וכל נימוק מנימוקיהם המפולפלים, יידע כל נער וכל איש לפני מה הוא עומד ומי ומי הם העומדים לפניו.

ובכל שאלה אשר תעלה ואשר תצוף ואשר תחלחל, יבין כל הרואה וכל השומע לא מה שמרצים לפניו בלבד ולא מה ש"תוקעים באוזניו בלבד, כי אם גם על מה זה יאמרו האומרים הללו את דבריהם א"ל, ועל מה זה יחשבו את מחשבתם זו; מהו הכוח המניע בהם ומתי הרוח המ-פעמת אותם.

עם שיבקע דבר הבשורה העברית, יי-עשה לציר אשר כל המוחות וכל הלבבות סובבים עליו תמיד ובכל, ובכל מעשה אשר ייעשה, ובכל מעשה אשר לא ייע-שה, תהיה ראשית כל שאלה: מה דברו של העברי והיהודי מה הוא אומר?

ו"אלף" מבקש לתת לפני הנוער את אבן הגבוש אשר תגאלנו. מבקש הוא לל-מד כל עברי צעיר לחרוץ את משפטו כעברי על כל מעשה אשר ייעשה ועל כל מעשה אשר לא ייעשה. מבקש הוא להכ-שיר את הקרקע לקומה של הסמכות המוסרית העברית, אשר תהיה למצפון ולפה למולדת העברים ולכל בניה.

א. ש.

בשעה שעושי דברה של הציונות למיני-הם באים אלינו בשם משמרות-צעירות, בין משמרות-צעירות לחזק איזה בנין ציר-גי ישן שנבעו בו פרצים, ובין משמרות-צעירות להקים איזה בנין ציוני מחודש מאחר שהישן נבעו בו פרצים, — הריהם באים אלינו בשקר.

בדמגוגיה של גיל הם באים אלינו, באשר בלי הצעיר העברי, גידול הארץ המתרבה והולך וגדל והולך, ההולך ופושט בארץ כולה והולך ועומד על ייחודו — לא תהיה להם תקומה בארץ הזאת. בדמגוגיה של גיל, אשר הנוער עצמו אינו מאמין בה ב-עומק לבו, למרות החונף הרב אשר בה, ושהם עצמם ודאי ודאי שאינם מאמינים בה.

באשר בעומק-הלב מאמינים הם כל אלה, על כל סברותיהם ולטיפותיהם חנ"פ, כי פחותים אנחנו מהם, באשר לא עברנו באותם מאבקי-הנפש הכבירים שלהם, ובעולם-הפרובלמות הנרחב שלהם. באשר אין אנחנו מורכבים כמותם, באשר חיינו וגידולנו פשוטים וטבעיים הם לפי הערך.

באשר אנחנו, ככל הנולד, הרי אפשר לראות מקרה בעובדה זו שנולדנו כאן ו-גדלנו כאן ומולדתנו עברית ולשוננו עב-רית, ואילו הם — הרי לא מקרה הוא בר-אם הנה, ולשונם וציונותם וכל כיוצא ב-זה, אלא פרי התנדבות — (שהרי כל אחד מאלה כל העולם היה פתוח לפניו כידוע), והקרבה — (שהרי כל אחד מאלה בכל אשר היה מתגלגל היה טוב לו מאשר ב-זה), ומחכרה — (שהרי כל אחד מאלה צריך היה לברר לעצמו תחילה את כל שאלות העולם), שהם אנשי-מעלה הם, עוליי-רגל אחד באחד, ועל כל פנים דורם הוא בכל אופן דור שהוא בחזקת עולה-רגל מקודש כולו.

וביחסם זה אלינו יש שמינית שבשמי-נית מיחסם אל "הגוי", רק בלי ההוקרה ובלי הנחיתות, באשר עדיין אין הם מכי-רים בנו כך. באשר לפי שעה אין הם רוד-אים בנו אלא משמשים ונושאי-כלים, נוש-אי כליה של הציונות אחריהם, וממלאי-מקום ל"חלוצים" מהגרים שפסו בעצם ואינם עוד.

את הנוער העברי, את הנוער שבכות סילוף דמותו ועיקום לבו ועיוות נשמתו עושים כל אלה הציונים את מנהיגותם ועומדים בה, את הנוער הזה אנחנו אומ-

הנה הסתו עבר...

לא לאורך ימים יכוננו וכי עתידנו משתרע הרחק מאחריהם. ואם בגבולותיה של מדינת ישראל אין צבא בריטי ונציב עליון, הנה בגבול הארץ, בגבולות עתידנו סביב, עוד הצר האנגלי יושב הכן וצר עלינו.

מזימת ההשמד הערבאי בניצוחו לא הצליחה. הפלישה נכשלה — יחי המצור.

במסגרתה האמתית של הארץ, במסגרתה הטבעית, — מסגרת חייה בצו הגיאוגרפיה, ההיסטוריה, הכלכלה והמדיניות כאחת — נשארה הבעיה הבריטית עומדת בעינה.

שחרור הארץ לא נשלם. גרושו של המשעבד הבריטי עודנו רחוק מגמר ביצועו.

מדינת ישראל אינה מבחינה זו אלא הרחבתה והסדרמה של מה שהיה אזור תל-אביב בתקופת הפינוי הבריטי, ערב "מלחמת-העמידה" נגד הפלישה הערבאית — אזור אוטונומי, בסיס לגיוס ולאיימו, לתכונת המלחמה.

ואם בגבולותיה של מדינת ישראל עדיין רחוקה השאלה הערבאית מפתרונה;

אם נתברר כי מזימות הרקת הארץ מכל אוכלוסיה לא-יהודית — בכל דרך שהיא, ותהי אכזרית, עקובת-דמים ונצורת-לב — מזמות אלו לא תיתכנה, פשוט אין הן בנות בצו בגבולות אלה;

אם האוכלוסיה הלא-יהודית המעטה לפי הערך שבגבולות המדינה, אין היהדות יודעת מה לעשות בה;

אם במדינת-ישראל דוחפת השאלה הזאת, שאינה נתונה לפתרון במסגרתה של היהדות, את השלטונות ואת הצבור לתפיסות מושחתות ודרכים נפסדות של עס-אדונים ואזרחים-מדרגה-שניה מכוח הפליה גזענית ודתית;

אם במסגרת זו של המדינה כך, הנה במסגרתה האמתית של הארץ — מסגרת חייה בצו הגיאוגרפיה, ההיסטוריה, הכלכלה והמדיניות — אין כאן אף רמז לאפשרות פתרון של השאלה הזאת, הערבאית, — הקשה מן השאלה האנגלית והחשובה ממנה.

גם מבחינה זו, מבחינת השאלה הערבאית, אין מדינת ישראל כי אם הרחבת-מה של אותו תל-אביב ערב מלחמת-העמידה — שפונה אז מכל אוכלוסיתו הלא-יהודית — בסיס ארעי לגיוס ולתכונת המלחמה.

אבל, אם בחינת צורך שעה טקטי אולי היה משום פתרון באותו פינוי, הנה מבחינת האסטרטגיה הפוליטית העברית בארץ הפרת אין בזה משום פתרון.

השאלה הערבאית נשארה עומדת בעינה ובחריפותה.

אכן, גם שתי השאלות החמורות והקשות הללו, שוב אין הן מעיבות על שאלת השאלות העומדת בפנינו: השאלה היהודית — שאלת ההגדרה העצמית של העברים, ניתוק הזהות בין העברים לבין היהדות, בלעדי אלה לא תתכן הגדרתה הנכונה של המולדת ובעייתיה; לא היסטוריה אמתית — בין של ימי קדם העבריים ובין של תקופת התחיה, תקופת האומה העברית החדשה, עד דברי ימי קום המדינה ועד בכלל;

גם לא מדיניות אמת, כצרכי הארץ והעם, לא אפשרות פתרון לבעיה הערבאית; אף לא עצמאות של אמת: גטל הפזורה היהודית מן ההכרח הוא שישעבד את המדינה למעצמות הפזורה הזאת, דוגמת אמריקה או זולתה, שלהן נתונה נאמנותם של יהודיהן בראש ובראשונה, בדרך הטבע.

ועל הכל: בלא ההגדרה העצמית של העברים, לא תימצאנה מסלות אל לב הנוער העברי, בלא פריקת עולה של היהדות יהיה הנוער העברי משועבד, בלי מעוף, בלי בטחון, בלי אפשרות למצוא את גפשו.

הנוער העברי של היום — הוא הוא שיקבע את פרצוף העתיד של המדינה — במסגרת היהדות והציונות ישאר קצוץ-כנפים, דור עושה, אך הולך בתלם, בתלם זה;

מגודל על תרבות זרה, תרבות-פזורה הנכרית לנפשו; בלא אמות-מדה משלו, התואמות להויותו; בלא ערכי אמת, ללא חזון-לב ותרבות של אמת; לבנטיני.

ומחזור הנוער החדש — שכמעט לא ידע את מרירות האכזבה של "הדור האבוד" — חש, ואם במעומעם, את כל הדברים האלה.

ירח הדבש של המדינה מהר לחלוף. לגבי בני הארץ גם לא היה קיים כלל, בעיקרו של דבר, בשבילם ההווה המדינית היא דבר מובן מאליו, כמו תלשוף, כמו האדמה, הבנין והתעשייה — בל אלה שיהודים נוהגים להתפעל מהם כל-כך. הנוער בן הארץ גם מן המדינה לא התפעל.

מבחינת ההרגשה, אולי אף ניצבה המדינה לפניו כהורסת מסגרותיו. היא השמיטה את הקרקע מתחת לערכיו ולהרגשת הגאווה העצמית שלו. המסגרות שדור שלם של נוער מסור ונאמן היה נתון בהן — פלמ"ח, אצ"ל, לח"י — נתפוררו בעטיה, מה שנשארו מן הפלמ"ח שוב אינו אלא צל למפלגה, והטובים באנשי אצ"ל ולח"י פורשו מפעילות פוליטית-צבאית מכל וכל.

בימי הבריטים, אף ה"מוסדות" לא היו קובעים למעשה. בני הנוער הפעיל והנאמן, למסגרותיהם, יכלו אפוא להחזיק באשליה שבסופו של דבר הם הקובעים, ובמידה רבה אף קבעו. כל מסגרות כוח-הזרוע ופעולותיהן קמו בניגוד להנהגות הפוליטיות שלהם. על לח"י אין מה לדבר: הללו, "אנשי הפקר" גמורים היו; אבל גם הפעולה של אצ"ל באה ונמשכה בניגוד להנהגתם הרביזיוניסטית; ופלמ"ח צמח גם התעצם על אפם של המחותנים הראשיים של מפא"י, דוגמת שרתוק, שדרש בשעתו לפרקה, על חמתם של המחותנים הראשיים בהנהגת השומר הצעיר.

עם קום המדינה ניטלה מן הנוער האשליה הזאת, על גרעין האמת שהיה בה, והקריירות שהציעה המדינה חלף הפעילות הדינמית של הימים הקודמים, או שלא היה כוח משיכתן מספיק או שטר חנן חישי, מכל מקום, מהרה נתפסו המקומות, והאפשרויות שנשארו, מצומצמות הן, גם אינן מושכות ביותר.

באה תקופה של אטומיזציה באותו דור של נוער, שמקובל לאמר עליו כי הוא הביא את המדינה, איש לאהליו, ניהיליזם, ציניות, כל אותו דור כמו אבד לפתע, "הדור האבוד" של הארץ, כגוף מאורגן, עתידו כבר מאוחרו, ואין זו ספיחת-מלחמה סתם.

גופי הנוער כולם פעלו גדולות, כולם סיימו במפלות, הם פעלו בתוך אפיקיה של הציונות, בתוך מסגרתה הרוחנית והציבורית של היהדות, — והללו בלעום.

הנוער נתון מאז בשפל. אכן עתה דומה כי עברה שעת המשבר, בודדים מן הדור האבוד יוסיפו לחפש את דרכם, מעוטם ימצאוהו, אך רובם יתעו. הציונות הרעיונית והרגשית שניתן להם, אין בו להכשירם לתפיסה נכונה של הבעיה האובייקטיבית העומדת לפני הארץ הזאת ועמה, ולכן גם לא לראיית השטן והמכשולים העומדים בדרך פתרונה.

אבל אם ודאי לא רבים יהיו בני הדור האבוד אשר ימצאו את נפשם, הנה מאחרי הדור הזה עולה מחזור נוער חדש, בשביל הנוער הזה הצד הצבאי שוב אינו אידאל וחיידוש ולא בעיה מוסרית אידית-אולוגית, בשבילו קיים שרות צבאי, שרות חובה, שוב אין זה בגדר התמרדות נגד האבנת היהודיים וההנהגה היהודית, לעיני המחזור החדש מתגלה הבעיה ביתר בהירות, ביתר חריפות, המדינה משמשת זירה ברורה יותר להתמודדות הכוחות על ארצנו ועל נפשנו. לשעבר נוהגים היינו לומר:

— שלש בעיות ניצבות לפנינו: הבעיה האנגלית, הבעיה הערבאית, הבעיה היהודית.

זה סדר הבעיות לפי בחינת הבהירות והדחיפות, ואילו לפי הקשי הכרוך בפתרונו — הסדר הפוך:

— הקלה מכולן היא הבעיה האנגלית, בעית השחרור מן השלטון הזר.

— השניה לקושי היא השאלה הערבאית, ופתרונה יקשה גם יאך יותר.

אולם החמורה מכולן, והקשה מכולן לפתרון, היא שאלת השאלות, שבלא פתרונה לא יכון פתרון גם לשתיים האחרות, זוהי השאלה היהודית.

כל שלש הבעיות נשארו עומדות בעינן גם כיום.

עדיין מועטים הם אלה הרואים נכונה את גבולותיה הטבעיים וההיסטוריים של הארץ האחת שבתוכה אנו יושבים — ארץ הפרת — ואת היקף השאלות ובחינותיהן במסגרתה; אבל הכל חשים ויודעים נאמנה כי גבולות החלוקה המלאכותיים שבתוך ארץ הפרת פנימה, —

הנוער מת-יחי הנוער!

עשור של גבורה

נמצא שעיקרם היתפסות געוועזענע רגשנית בכנף אדרתו של התמול שחלף.

כל הדור הוא רואה עצמו עתה עומד אל שוקת שבורה. הרגשת עזיבות ציגית ומרת נפש אוכלת תו והניהיליזם פושה בו כסרטן. מחשבי השכלנות שבתוכו עוד יטרחו לפעמים להתגרד בפדחתם ולהאנה על "האפשרויות שבזובזו" ר' לתמוה על אותה "מדינה-של-יהודים" שהתפרחה, מעשה-שטן, מתוך לוע מרגמתו של הצעיר העברי ובצבצה משלוליות דמו. אבל אף אלה רק לעתים רחוקות יתאמצו לחקור על מה וכיצד קרה הדבר הזה ורק במעומעם תצטיירנה לפניהם אותו "אפשרויות" שאי-ככה "בזובזו".

הנוער העברי, שראה עצמו שאר-שבעיסי ר' מלח-הארץ, שראה את עצמו, ככלל, בחינת חב" רה שלמה-לעצמה, מעצבת היסטוריה ונושאת חזון ובוראת ערכים — עתה דומה עליו שהדור מנכסיו, שהוט' שדרתו וכוז' דצונו שבור והוא נסחף ומיטלטל בכלי-הדעת בגליה הטורפים, העכורים תכופות, של המציאות החדשה. משניצח במבחן-האלימות המכריע כמו הפסיד את עצמו, תו, ומשכבש ארץ אבדה לו נשמתו, והריהו בעיניו עתה בחינת תינוק תם וישר נפש שנשבה בשביים של יהודים.

ל. טלר, משקיף יהודי-אמריקאי, שמאמרו על "הנוער הספרטאי של ישראל" מובא בגליון זה, סבור כי אורחיה הקשישים של המדינה, דודינו ואבותינו, מתהלכים במשהו חרדה ואי-בטחון בצלו של הנוער העברי, כבצלו של כובש, אם גם כובש טוב-מוגו. הכל תלוי, כמובן, בזווית ההסתכלות. לנו, מכל-מקום, נראה כי אף אם מבחינה מסוימת הולם תאור זה את המציאות, הנה מבחינת הרגשתו של הנוער הפוכו הוא ה' שלמה-לעצמה, אוטרקית כביכול, כיום הוא רואה עצמו כמין חברתי-שוליים טפלה, סרח עורף ואבר מדולדל, והוא מרגיש עצמו, בחריף, כמין צבור נכבש, צבור נשלט, בארצו שלו, בארץ שלפי הרגשתו היא שייכת לו יותר משהיא שייכת לאיזה צבור שהוא זולתו.

הלא היא כתובה בדפי ההיסטוריה של הארץ בעשור השנים ההוא.

פריה של אותה תקופה ניכר בצרור העובדות הבאות:

המטכ"ל מורכב בעיקרו אנשים מגידולי הנוער העברי, וכמוהו כן שלד הקצונה הצבאית; כנגד זה לא העמיד הנוער מתוכו מנהיגות, או אנשים המאצילים השפעה אידאית, אף לא עליו עצמו; ככלל 120 צירי הכנסת אין בעצם אלא איש אחד מתוך אותו צבור גדול, והוא ס. יזהר, שסוף-סוף הוא יושב שם כמין בובה, ספק לרצונו ספק לאנסו, ובו אי-אפשר לראות שם את מייצגו של הנוער עצמו;

הסופרים, הפייטנים והאמנים שקמו באותו ע' שור-של-גדולה מתוד הנוער העברי, רובם שוב אינם "אומרים" הרבה לצבור, אף לא לצבור הנו-ער עצמו;

הדלות הרוחנית של כלל הנוער, שתקופת המ' עשה הנסערת כה היטיבה להאפיל עליה, נתגלתה מלוא אימתה, והריהו מתחילה להלך דכאון אף על הנוער עצמו;

מנינם ומשקלם של הכוחות האינטלקטואליים שהותיר "דור המבצעים" נמצא זעום עד-לחמלה ממש, והזרקור של מחשבת הצבור מצליף עתה באכזר על קלון עקרונם של המוסדות "מגדלי האינטליגנציה" שבמדינה. כל אלו הן עובדות.

האכזבה הגדולה

דינה כי כך, עם שבאה התפתחותו החד צדדית של הנוער העברי בעשור השנים ההוא על מיצויה במלחמת-48, עם שבאה המתיחות החש' מלית העצומה — שנצטברה והלכה כל אותה תקופה — על התפרקותה הרועמת, ה'זרוע הביצוע' ניתתה מלוא עוזה, גם "עשתה את שלה", נמצא הנוער למסגרותיו נתון בתהליך מענה של פירוק והתפוררות, של משבר ושברון. המוני הנוער הע' ברי דור המחר, נושאי המחר, — כולם ולא הפל' למחאים בלבד — נמצאו פתאום, מחפשים את המחר, וחפשיהם אלה במדה שבאו על גילויים.

הנקופת הופעתו ופריחתו של דור עברי בהמור ביו, אפשר לנעוץ את תחילתה ב-1938, לערך, עם קום הפורשים מזה ותחילת הטרור מזה. בסופה חזינו לא מכבר, ב-1948, עם שקם צבא-ההגנה לישראל מתוך מסגרות-הקרב ההמוניות של הנו-ער מזה וארגוני הטרור מזה, ועל חורבותיהם.

היתה זו תקופה שסימנה — התארגנות צבאית של הנוער; היתה זו תקופה שסימנה — סער ופרץ; שחותמה — אחזה ומסירות, התלהבות והקרבה עצמית. שתמציתה — לחימה, ושיאה — דמים וכיבוש.

השנים הללו היו שנות התעצמותו המספ' רית של הנוער העברי, בין יחסית בין במוחלט. במידה ידועה משום דלילות ההגירה בשנים ההן; אלו היו שנות התעצמותו, כגורם חברתי ומדיני, וגם זאת לא-במעט משום ניתוקה של הארץ מעתודות ההגירה המסרתיות; הן ראו גם בראשית הופעתו של בן הארץ בספרות, באמנות, בפעילות צבורית — על הרוב בצמוד אל הה' הייה בה היה שרוי אז עיקר "הנוער הנאמן" על ההווי הטפוסי שלה, על בעיותיה.

הנוער העברי, — שכור הרגשת כוחו, שכור הר' גשת ראשונותו, שכור תחושת-ייחודו, — בדרך הטבע, גם בתוקף התפתחות הדברים בארץ ובעו' לם, גם בתוקף בחילתו בארצות המדיניות היהו' דית וחיייה, נטה לגשת לבעיות מדיניות בקטגור' ריות של כוח-הזרוע; נזכיר כאן שוב, למשל את תשוכתו הקלאסית של אותו אורי ברנר, איש השוח'צ והפלמ"ח, שכאשר נשאל איך הוא רואה את "הבעיה הערבית", אמר שהוא רואה אותה "דרך הכוונת העליונה". הנוער בהכרח נטה אז לפתרון מדיני שהוא צבאי-ארגוני בעיקרו (אפ' ייני הוא, אגב, ש"לארגן" ו"לבצע" נעשו הפעלים השגורים ביותר בסלגן של הצבר). כי על כן ר' אה עצמו קודם כל נושא של כוח-הזרוע הלאומי, "הזרוע המבצעת", ובפועל אכן שימש זרוע-בי-צוע לבעלי-דעה ובעלי-מאה למיניהם. אף אמנם הסונה ונאמנה היתה הזרוע, ופרשת עלילותיה

וכמוהו אותם המעטים קודמיו שהבליגו על האכזבה הזאת.

הבעיות הדחופות' — האנגלית והערבית — שבשמן תבעו ממנו לדחות כל הרהור ומחשבה נאמנה, שוב אין בדחיפתן די להאפיל על בעיות היסוד של הווייתו.

בעית ההגירה, ששמשה — קודם לרביזיוניסטים ואח"כ למפא"י ולשומר-הצעיר — שסתום השתמטות מפני המלחמה באנגלים, זש' הציונות השתמשה בה כאמצעי לתקוע את תורות-הכזב שלה בלבות הנוער, — בעיקר זו איבדה את זהרה, ושוב לא תצלח לאחיות עינים. אין בה מן הסיכון, מן המעפל, מן ההעזה, זוהי בעית ממשל של השלטונות.

ובעיה זו, כמו הבעיה הצבאית, איבדה גם את ברק התעלומה שהיה אופפה. הנוער רואה את המהגרים.

את בנייהם רואה הוא כאחיו — כהיותם באמת. אבל רואה הוא גם את ההורים, את כללם של המהגרים.

הוא נכון להסכים שיש צורך עברי בהגירה, — ואין חולק על כך — אבל התעמולה הציונית על הזהות היהודית שלו, על האומה היהודית כביכול, מתנדפת לנוכח המציאות הממשית.

לנוכח המוני המהגרים היהודים, לנוכח המוני היהודים שאינם מהגרים, קשה לשכנעו כי הוא הוא היהודי האמתי; כי הישוב בארץ הוא היהדות האמתית, וכל השאר אינם אלא אחים תועים שטדיין לא הגיעו להכרה הנכונה.

לנוכח אלה, קשה להוסיף לאחוז את עיני הנוער. הוא יכול ללמוד לדעת את היהדות, אולי אף לכבדה אותה

ואת תורתיה, כהווייה לעצמה. כקבוץ בפני עצמו. קבוץ היסטורי. אבל לבו יודע ועד כי הויה אחרת היא זו וקבוץ היסטורי אחר הוא זה. וכיון שההויה ההיא והקבוץ ההוא יהודיים הם בלי ספק-ספק, הרי שהוא איננו בכללם. הוא איננו יהודי. המדינה שלו אינה יהודית והוא מבקש הגדרה לנפשו, דרך לעתידו.

לכן ניכרים עתה בנוער סימנים של התעוררות. ולכן מנסר קולו המעט של "אלף" בכל חוגי הנוער באשר הוא. הצחק פוחת והאזנים קשובות, בכל בקיבוצים צעירים, בנוער הלומד, אף בכתות הגבוהות של בתי-הספר התיכוניים.

עסקני תרבות שוב אינם יכולים לפסוח עליו. עסקני מפלגות ומדריכי נוער נאלצים לנסות להפריכו בקהל חניכיהם.

מורים בבתי הספר נתקלים בגישה העברית מן העבר השני של ספסל הלמודים.

הנה הסתיו עבר, הקלפות הציוניות נקלפות והולכות. נצני הכרת העצמיות נראים בארץ.

ההתמודדות לא תהיה קלה גם לא קצרה ביותר. המורים, המנהיגים, הקופות, ההורים עתידים להלחם על עצמותם בחזקה, אם גם בטחונם העצמי מתרופף והולך.

אבל — מחזור הנוער המתעורר עכשיו לזירת החיים, מתחיל מאלף.

מ. ע. אלף

אכן, קולו הגדול של הנוער העברי, זה שהיה מנסר ומתגלגל מלוא כל הארץ הזאת, שוב אינו נשמע כלל, בעצם.

שפתי הנוער נעות — וקולו לא יישמע.
"הדור האבוד"

אבל המהפך הזה אי אפשר היה שלא יבוא מפני שהנוער העברי, בתקופה שמבחינה היסטורית אולי לא היתה אלא תקופת-הילדות שלו, התארגן במסגרות צבאיות וגבש לו דפוסי הווי, אבל כמעט לא נסה — אולי גם קצר היה כוחו מכך — להקים תנועה, להעמיד הנהגה, לנסח את עיקרי הווייתו, להגדיר את עצמו. הוא הרגיש בכוחו, הוא הרגיש בראשונותו, הוא חש בייחודו אבל לא השכיל, או לא בקש, לעמוד, מדעת, על ייחודו, על ראשונותו, על כוחו, להשתית על אלה הפיסת-חיים, השקפת עולם, גישה אל בעיות-היסוד של הארץ, של ההווה הלאומית העברית. הנה לכן, "התבובזו האפשרויות", לכן כלה ונידף המתח הרושמי הנפלא של "השנים הקצרות"; —

הנה לכן אותו דור נוער רבי-מעללים ועתיר-זכויות, שהטביע את חותמו על עשור השנים ההוא בתולדות הארץ, הנה לכן הוא עתה הדור האבוד של הארץ הזאת: ככלל, כצבור, שוב אין הוא בא בחשבון כגורם עצמאי, מעצב, מודריך — אם בחיים המדיניים, אם בתרבות; שוב אין הוא בא בחשבון אלא כחלק מן הצבור בכללותו, אף שיחידים מתוכו, או חוגים מצומצמים מתוכו, יכול שיהיה רישומם ניכר בתחום זה או אחר גם יתן משפיעים השפעתם; —

הנה לכן יאמר האומר: הנוער מת!

המהפך — לנוער!

אף על פי כן חי הנוער. מחזור בא והולך, שכבות גיל מתחלפות, תווי-אופי משתנים, אבל הנוער העברי בחינת תופעה, בחינת הווייה קבוצית, בחינת צבור — חי הנוער.

אף אם התמעט משקלו המספרי היחסי מחמת גלי ההגירה, אף אם אכלה את מבחריו החרב ומרי-האכזבה יכה בו ברבבותיו — חי הנוער. ולא עוד אלא שבהכרח הריהו, הוא לבדו, אדון למחרה של הארץ, אדון עתידה של האומה. והוא היסוד האיתן האחד שעליו יותן לבנות ב"ארץ הזאת בנין של קבע, בנין של קיים. הוא, ולא עולי-רגל יהודים יפים וחסודים, ולא ערבי-רב של מהגרים, ולא פליטים בני-בלי-ארץ, ובהכרח יהיה הוא מחר-מחרתיים יורש כל עמדות-המפתח, ובהכרח יהיה הוא מחר-מחרתיים הנושא באחריות לשלטון, ולמשק, ולמדיניות-החוץ, נושא היצירה התרבותית, מעצב רוחה של הארץ, קובע הליכותיה ונימוסיה וסגנון חייה. הוא ולא אחר.

אפס כן, למען לא יפול תחת המעמסה, למען יעמוד הכן במשימה הגורלית אשר נוכח פניו, שומה עליו להשמר מכל אשר הכשילהו ב"סבוב הראשון" שלו. מן הציונות לשבעה פרצופיה ורשבעים זרמיה וזרמרמיה ושבעים צעיפיה, ומחכמת הזיקנה היהודית השתה על הנוער העברי ללכדו, ועל אומץ-הלב ועוד-הנפש והמסירות אשר קנה לו, ועל מסורת הגבורה הפיוזית אשר ברא לו בדמיו, שומה עליו עתה להוסיף את אומץ-השכל ועוד-המחשבה וחוסן-האופי, ואת הגבורה הנפשית השקטה, האפוריה — כל אלו הסגולות הנחוצות לו למען יוכל להגדיר את עצמו, ולעמוד בהגדרתו זו, ולעמוד עליה, ולבנות מתוכה, ועל גביה, בנין קיים של רעיון ומחשבה וארגון ומנהיגות.

בחוברת דקה אחת, שהוציאו עוד ב-1943 אתם שהתקראו אז בשם "הועד לגבוש הנוער העברי", נאמר:

"תנועה... הנהגה... אלה לכשיקום, יקומו בדרך הארוכה וארכת-הרוח של גבוש ההכרה, דיוקה וטהרתה, של המלחמה האפורה והפרוזהית להפצתה, להחדרתה, להעמקתה; בנתיבות המיגעות של גבוש רעיוני וחברתי, שהשפעתו קורנת בכל שטחי החיים, שיש בו כדי לחנך

א ר ב

רשימות ערביות

25.7.50

הערב טילתי ברחובות עכו עם ק. בת השכן. ליד בית המשטרה, מאצל השער, קרא לי פת אום הקצין ל.

ק. נשאה ברחוב ואני נגשתי: מה יש? — שמע נא, באיזו רשות אתה מטייל עם בחור רה יהודיה?

— מה, חוק חדש? אסור לטייל עם בחורה? — אבל היא יהודיה ואתה ערבי!

— אסור? — ודאי שאסור! עשית לה איזה דבר? ... הגיד את האמת!

אינני יודע איך היה הענין נגמרי, אלא ששמעה ק. את השיחה ונגשה. בחורה כהלכה! נתנה לו מנה הגונה שיידע לא להתערב בענינים לא-לו. והסתלקנו.

26.7.50

בנתי: ישראלי אינני. יהודי? לעתים... ערבי? לא תמיד... מה תואר אזרחותי, מה שם זהותי בארץ ה' זאת? ... מי אני?

איברהים ומוסא ביד הרשון...

משום מה חמדתי לי לצון והצגתי את איברהים לפני מוסא בשם עברי: מוסא, התוודע נא אל אברהם!

לחצו השנים יד: נעים מאד! וחזרנו שלשתנו וישבנו לשולחן.

השיחה שטפה בעברית רהוטה, אך פתאום התקשה מוסא באיזה ביטוי וקרא: אברהם! אולי אתה מבין קצת ערבית? — אגיד לך זאת בערבית.

— ככה... מבין קצת. — גחך איברהים. — טוב מאד! — שמח מוסא. החל מבאר לו בערבית את שהתקשה לבטא בעברית. ענה לו איברהים ערבית אף הוא. אחר שבו וחזרו לעברית.

— אתה מדבר ערבית יופי! — התפעל מוסא. — אין פלא — צחק איברהים. — אני ערבי... — באמת, — צחק מוסא. — יכול אתה בהצ' לחה להתחפש כערבי.

— באמת אני ערבי! — הרצין איברהים. — עזוב! — טפח לו מוסא בעליצות — לא אותי תבלף, חביבי!

— אבל בכל הרצינות, — אמרתי אני, — הוא אינו יהודי.

— מה? ברצינות? — נדהם מוסא. — לא יכול להיות! —

— אוכיח לך! — אמר איברהים והוציא את תעודת-הזהות שלו.

— מה זאת? — השתומם מוסא — באמת תערך דה ערבית!... איך זה? ואתה מדבר עברית כזו? — אין הרבה יהודים שידברו ככה... הגד לי: חוץ מהתעודה הזאת — במה עוד אתה ערבי? ...

מי אני?

רעי צאלה, איש עכו, מסר לי כמה קטעים מיו-מנו: 12.7.50

אתמול, בנסעי מעכו חיפתה, נעצרתי בדרך בידי משמר בקורת: — היכן רשיון-התנועה שלך?

— אין לי... — מה? ערבי, ונוסע בלי רשיון?

— מה יש? בן עכו אני ונוסע מזה שנים בין עכו לחיפה, לרגל עסקי... אזרח ישראלי אני! — עזוב, "ישראלי"! אינך יודע שאסור לערבי לנוע ממקום מגוריו בלי רשיון-תנועה?

לקחוני למעצר. ישבתי לילה. לבוקר שלמתי 5 ל"י קנס ויצאתי חפשי... 15.7.50

היום נעצרתי ברחוב בפעולת סריקה. מחפשים משתמטים מהצבא. תפסוני: הראה את תעודת-ההתיצבות שלך! צחקתי לרווחה: אני ערבי!

הרעימו פנים: אל תתחכם! מכירים בכי יפה — "פרנק" שכמותך! "סברה"! מתחפש כערבי כדי להשתמט מגיוס לצבא!... 20.7.50

הבוקר עמדתי בתור לקרח. הכרזי המוכר: היום קרח רק ליהודים! לערביים אין!

הלכתי הביתה, חבשתי כובע "קסט", הרכבתי משקפי-שמש וחזרתי לעמוד בתור.

הגיע תורי וקבלתי את מנת הקרח. פתאום הכירוני ערבים וצעקו: מדוע קבל קרח? גם הוא ערבי! תן גם לכולנו!

חזרתי ואמרתי למוכר: הם צודקים. תן גם להם קרח.

זעף עלי: לא בקשו ממך לעשות טובות לערביים! —

הוצאתי את תעודת הזהות: גם אני ערבי... התחיל צועק: ראיתם יהודי? חושב לפתות אותי בתעודת-זהות שלו! רחמנות לו על ערביים!...

בעינים פקוחות

ערבי שאינו קומוניסט אינו רוצה עתה בשום מפלגה ערבית. עם זאת רואה הוא בהתנגדות לקבלתו כחבר שוה-זכויות ב"הסתדרות או במפלגות היהודיות הוכחה, כי התעמולה על יסוד א-השוויון שביש-ראל, יש לה על מה שתסמוך. כל נסיון להכריחו לבחור לפי רשימות ערביות מ"י יחזרות, ספק רב אם יצליח הצלחה כלשהי.

מ. אסף.

"דבר", ראש-השנה תשי"א

הנוער הספרטאי של ישראל

דרך מחפש את נשמתו

אמת שמשמעם פוליטיים מלבים אותה סנדקי הפלמת, הקשישים המנהיגים את מפ"ם. אבל ש-רשיה האמתיים נעוצים באכזבתם של קנאים צ-עירים אלה מן המדינה שהשלימה בנקל עם מ-קובלות שהם לומדו לראותם דקאדנטיים...

מרדנות וטינה רגילות הן בכל נוער שהוא— אבל דבר-מרדנות בפי הצבר יש להם צלצול מ-בשר-רעה, לפי שאילופו לקבל את הדיון.

הצבר נתגדל בבית-הילדים השיתופי של ישוב קבוצי, בחסותה של מטפלת גטולת-פניות (הפ-סיכולוג הישראלי חייב לעסוק עתה בהתקשרות אל המטפלת ובקנאת האמהות הנלוית לכך), או בהדרכתו של מנהיג-נוער, מתוך קשר שנתקשר לנתק את הצבר מן ה"נוירויות" של אבותיו, אף שזאת מכחישים עתה כמובן בשצף-קצף, במסגרת מכוונת זאת קיפה הצבר את זכותו הניצחת של הנוער להתמרד על העבר, ואת המפלט שיכול העבר להמציא לצעירים יגיעי-הקרב. הורי הצבר, מתוך שהטעימו כי היהודי ה"גלותי" חולה הוא מבחינה נפשית, לימדוהו לנהוג בהם מגבוה.

לא הניחו לו תחוסי-מרדות אלא בוזי-פרטים, לפי שהוריו, ילידי-רוסיה, רבי-מלל היו, הקשי-הצבר שתקן, ואף דבר זה טעון הגדרה: הקשי-שים, שעזבו את לשונות-האם שלהם וסיגלו להם את העברית, שמק שערות שנים עדיין דיבורם בה לקוי ומגומגם, קיפחו עולמית את גושר ה-הבעה שלהם עצמם. הצברים, בדומה לילדיהם של חרשים-אלמים, הורגלו בחוסר-הבעה. אני, שג-דלתי ב"איסט-סייד" של ניו-יורק והסכנתי עם כל מיני סלנג, מצאתי בסלנג הצברי חדגונות ועקרונות שהן מתמיהות בצאצאיו של עש-שפתיים מדור ודור. קוצר-היכולת להתבטא במלים מצייין אף את הסופרים הצברים, מלבד יוצאי-כ"ל מ-עטים מאד.

אנה פונה הצבר בבקשו נוחם ומרגוע? אין הוא פונה אל הדת, שאותה לא לימדוהו, גם אין הוא יכול לפנות אל חכמות חילוניות, לפי שכמעט לא ציידוהו אלא במושגים שטחיים בלבד. צבי קמחאי, בוגר גמנסיה עברית, התלונן במכתב שגד-פס ב"הדור", בטאון יומי של מפא"י, כי כשהוא סוקר את שנות לימודיו רואה הוא ש"אם כי במק-צדעות המתמטיקה, הפיזיקה והחמיה היה הלי-מוד שלוב ומתואם, הרי לא כן במקצועות ההומ-ניים". תנ"כ למדוהו; באופן שטחי מאד; ומער-לם לא לימדוהו את ההיסטוריה המורכבת של התקופות הכלולות בכרונולוגיה המקראית. ההיס-טוריה היהודית שלימדו לו בגמנסיה פותחת ב"שיבת ציון" של עזרא ונחמיה. לאחר-מכן למ-דוהו היסטוריה של רומי; תלמודו הסתיים בימי-הביניים, ושב התחדש בתולדות החסידות והמהפ-כה הצרפתית. והלימוד כשלעצמו — אוסף פר-טים יבש ודל, תרגום של ספר אמריקאי. הוראת הספרות הצטמצמה בלימוד "מתי מדבר" של ביאליק על-יפה, ובסקירה שטחית וחטופה של ערב-בחינה על מקומו של ביאליק בספרות העב-רית, בקמצוץ של היסטוריה ציונית נשלם חינוך כו. "לא יפלא אפוא כי מטען רוחני זה יפורק בר-גש הקלה מיד לאחר הבחינות. צבורנו רדום, וחי באשליות כי בתי-הספר התיכוניים מכינים לו אינטליגנציה. ולא היא. אך מפריס הם את שרשי הליבנטיניות".

תכנית הלימודים, שאין להכחיש כי לקיחה היא, גילוי היא ולא סבה; הסבה טמונה בעצם

"קומנטרי" הא ירחון בלשון האנגלית היוצא בניו-יורק מטעם "הועד היהודי-אמריקאי", שראשו הוא י. בלאושוטיין. הירחון המכיל תמיד דברי הגות מענינים, בעיקר בשאלות המעסיקות את היהודי האמריקאי, יצא בהידור, נערך בשכל טוב, ומקפיד על רמה גבוהה. אומרים עליו שהוא הרציני בכתבי-העת של היהדות האמריקאית. מאמרו זה של י. ל. טלר לקוח מחובר יולי ש. ז. של ה"קומנטרי". המחבר הוא יהודי אמריקאי שעשה שנים אחדות בארץ הזאת, וכפי הנראה הביט בה בעין חדרת ומשכילה. רשמיו חריפים והגדרותיו קולעות הן תכופות למטרה, אף שמסקנותיו ואבחנותיו במאמר זה לוקות, כמדומה, מתמת משפטים קדומים שמקורם בהזיות יהודית מיסטית-הזיונית. נביא כאן בעיקר את רשמיו של המחבר, עם המושגים והמונחים היהודיים המשולבים בהם בהכרח. דובר-העברית פתגם בפיו: "למד את לשונך מן הנכרים". דור ה"צברים" אף הוא יכול להשתייע במשפטיו של זר להכרת עצמו ובעיותיו.

בשרות חקלאי קראתם אל הצבא. אכן נבדל הוא מעמיתו הסלאביים בשיעור שסביבתו נבדלת מסביבתם — ישראל היא קלחת של מפלגות, ושל יסודות גזעיים, תרבותיים ואתניים איך-מספר, שחדשים מתווספים עליהם בלי חשך.

הצעיר הישראלי הטפסטי הוא יוצא תנועת הנוער הפועלית על פולחן הטיולים וחי-ההשדה שלה, מורגל לקום ולשכב לתרועות חצוצרה, משתהף בלא-ליאור ב"חברה" שלה, אוכל וישן עמהם, אף ממריצים אותו לערות את מה שלא גלה לבו לפיו בדיונים-של-קבוצה המנוהלים ביד מדרין-נוער, האמון להוליך את קילוחיהם של ספקות-נעורים אל מי-מנוחות של דיאלקטיקה. אם בישוב שיתופי גדל ובו ישב תמיד, הרי מ-עטים נסיונו וידעתו בחיי-יחיד. הוריו הם לגביו סתם חברים של הישוב שעמם הוא מקורב יותר מעם זולתם; אף אם בחור כן-עיר הוא, לא הרבה לבלות עם הוריו אחיו, ואחיותיו. בעצם מגע מועט היה לו עם קשישים ממנו, לפי שתמיד היה מצוי עם ה"חברה" שלו. לפיכך נבלמה יכל-תו להתבונן פנימה או לבטא את רגשותיו הא-שיים או שדוכאה במתכוון—וכדוגמת חלום מיני, הונחה למשמרת ביומניו בלבד.

קצת מיומנים אלה הוצאו לאור לאחר שנפלו כותביהם במלחמה הישראלית-הערבית... "צעיר רינו היה להם עולם פנימי, היה להם עומק, כותבים עורכיהם המבוגרים של היוםמנים האלה, נבוכים אף נרעשים, ועם זאת גאים גאוה ברורה על שלא היו הצעירים פשוטים ונטולי-סבכים ככל אשר חרשו עליהם לעשותם. ס. יזהר, סופר, מורה וחקלאי מן הצברים, זריו, שוהף-פה-אשה לו וחוטם של מתאגרף ובלורית שחורה מידלדלת גנדרנית על מצחו, אמר לי כי בראש-וראשונה היה חסרונו של הצבר, עילת שטחיותו, בכך שלא ידע טרגדיה מהי. המלחמה שינתה את הדבר הזה. לילה אחד אחר חצות, ברחוב אלנבי בתל-אביב, נגש אלי צעיר במדים ובקש שאפנה אותו אל איזה מלון. בחדרי היו שתי מטות, אשתי היתה בירושלים, ואני הצעתי לו אפוא שיתארח אצלי ב"מלון ירדן" הנוה, המפואר לפי מושגי הקבוץ, "שטויות", אמר הבחור, "אני מעריך את טובך לכך, אבל מלונים כאלה אינם בשבילי". שאלתי אותו אם הוא פלמחאי-לשעבר. "יפה ניחשת", גיחך.

הטינה שהוגים מ-שהיו חברי הפלמח הספר-טאי אל הממשלה על שפרקה את יחידותיהם בצבא הישראלי, אין לנהוג בה פשטנות יתרה. אין זו סתם טינה של אנשי אגודת-רעים שפורזה.

הנוער של ישראל שופע ומציף את רחובות תל-אביב, את המושבות, את משרדי הצבא וה-ממשלה, שלפעמים לובשים הם יותר מדי צביון של כפרי-נוער. הדבר מדהים בפתאומיות את החדש-בארץ, וכופה הוא על ישראלים, אף בני קצת למטה מארבעים, הרגשה גוברת של אי-בטחון, המתבטאת בנייעור-ראש-של-הסכמה וגני-חזקים-של-מורץ שבהם יגיבו אף על מעשי-חציפותם הפרועים ביותר של הצעירים. גיחוכים אלה יש בהם משום פירושו-לוואי לתרוץ הרוח: "סוף-סוף, צעירים אלה ניצחו לנו במלחמה", תרוץ הנשמע בכל מקום, תוכף וטורד כהיום (אליבי). משפט זה שבהבלעה-עצמית בפי הללו ששוב אינם כה צעירים, מהולים ונרמזים בו התצלוחתם של אלה על שוקנו בכלל, גאוה כנה ב"צבר" ילידי-הארץ, קורטוב של אי-ודאות, ונ-נונות להסתלק מן האחריות לטפוס יהודי חדש זה שטייעו לצור לו צורה.

בישראל מתהלכים בני-גיל-העמידה והקשישים כמתגנבים בצל הנוער, כצבורים כבושים בצל של חיל-כבוש נדיב-לב; אף בשנתם רודפת את הקשישים הנלאים הרגשת המועקה של המודרים-מנכסיהם, כשלאחר חצות מעירות אותם חבורות נוער החוזרות מכינוס בקולי-קולות ובשירה שאין-לבלמה.

אבל אף שבראשונה אולי ייראה הצבר עז-מצח ואומר-בטחה, הליכותיו הן טיח מאחז-עינים והריהו נטולי-בטחון בדרכו כהוריו בדרכם. פר-סומיו שלו מעידים כי במבוכה הוא נתון; רגשי-חבה הוא מבקש, ובחנופה הוא זוכה, ותחת אהבה רואה הוא בעיני הוריו דאגה וספק.

צבור הצברים אינו מעור אחד, ובחברה העו-דת בהתהוותה, דוגמת ישראל, קשה הוא ל-הכליל הכללות. הרבה עשורים יעברו עד שנוכל לקוות לדעת את מין היהודי החדש אשר יצרה ישראל. אבל אם כי הצבר שנתאר היום טפוס-ביניים הוא, מסתבר שלכל-היותר ימדן הזמן את התמונה ולא ימיר אותה בחדשה-בתכלית.

הצברית שערה שחור או ערמוני, בשרצית ובינונית במבנה, בריה תקיפה ונמרצת, הבחור הצבר סלאבי הוא בתווי-פניו, אף שההגירה ה-מזרחית הכבירה אפשר שתשנה עוד את חזותו. בכתפיו וסנטרו, ותנופת זרועותיו במספר, הצבר, ביחוד זה שמ"קבוץ" סוציאליסטי, הוא מבחינה צילומית אחירת-אמו של הבחור הסובייטי או היוגוסלאבי מבריגדת-העבודה. הצבר גודל ב-חברה שתבעה תביעות שרירותיות מצעיריה — גייסתם לתנועות המתחרת, אילצתם לעשות

השאלה הדתית

בגליון ערב ראש-השנה של "מעריב" ניתן מ' אמר של ל. פואר, פרופיסור אמריקאי לפילך- סופיה: "ישראל מקץ שנתיים" נביא כאן מדבריו על הבעיה הדתית ועל הבעיה הציונית במדינת-ישראל.

דת

רוב העולים החדשים הם קהלות שלמות של יהודים מתימן, ממרוקו מטוניס ומ מצרים, ואף מהודו ואפגאניסטן. תכופות מבדיל מרחק תרבותי של אלפיים שנה בין העולים החדשים ובין ישראל המו- דנית.

הקלריקליות הישראלית שעד לפני זמן קצר היה סקטור בלתי-חשוב בחיי ישראל, זכה כאן לסיכוי למצוא כמה מאות אלף עולים, גם עקרון-השוויון בישראל עודנו פגום מהמת דינים, שאינם מודים בחוק יות של נשואי יהודי וגוי, בשבתות משר תקת תנועת הנוסעים מחמת ההגבלות הפורטיטיות של דיני התלמוד. האבטו- בוסים אינם מהלכים התיאטראות סגורים. הפועל אינו יכול לצאת לכפר או להרים לביוליו יום המנוחה; האיכר אינו יכול לבקר את ידידיו בעיר. הסוציאלי-דמוק רטיה הישראלית נכנעה לאיומיהם של קומץ קלריקלים.

ציונות

אין אנו כופרים בקיום התהום הבלתי- נמנעת בין האידאולוגיה הציונית ובין מדינת ישראל. ישראל החדשה נוטה לה יות לאומנית, אבל לא ציונית. העולים החדשים לא באו מטעמים אידאולוגיים. הדור הצעיר אומר בלגלוג: "אל תשמי עונו ציונות".

בגרם-המעלות המיוחדת-במינו של החברה הישר- אלית, שהאישיות הפוליטית, מטעמים שאין להפ רידם מן התהליך שסייע להביא את המדינה לער למ, נהנית בה מעליונות שאין עליה עוררים. ומ שוח-השמן של האישיות הפוליטית, מנהיג-הנר ער שמפלגה הכשירתו, ירש את תקפו וסמכותו של המורה - אם כי הלז אף הוא חבר-מפלגה - שהניחו לו את התפקיד המשני לספק דעת-קריא שעה שאת נשמת הנוער נוטרים אלופי-צופים דוקטרינריים...

בלעג משתמש הצבר במונח "ציוני", ומפלגו תיה המדיניות של ישראל עודן ציוניות במגמת- פניהן ואף במבניהן: שרשיהן ביהדות העולמית, לא בטריטוריה של ישראל, עדיין הן הסניפים הישראליים של תנועות חובקות-עולם, ומצעהן טעונים-ומטוענים נטל של מחשבה "ציונית", שמקורה בצרכים, תכופות צרכים מקומיים, של קבוצים יהודיים מחוץ לארץ-ישראל.

הורי הצבר מצאו במפלגותיהם תחליף לאמונ- תם, זמן המפלגה קבלו שרותים שברגיל המדינה מספקתם. עתה שהופיעה המדינה, תספק זו את השרותים האלה לכל אורחיה, יצביעו כאשר יצ ביעו. ככה אובדת המפלגה את הילתה האלוהית, ועוד תמרוד-דרך שהנחה את הוריו בארץ הזאת נעלם והולך לנגד עיני הצבר.

אנה יפנה? הנוער היה האמצעי להשגת המדינה ולנצחון במלחמה. עתה, להבדיל מן הגולם, תובע נוער זה נשמה.

בירחון "קומנטרי" היוצא מטעם הוועד היהודי-האמריקאי בלתי-הציוני נדפס בחוב' אוקטובר 1949 מאמרו של מילטון קונוויץ, רביי יהודי מאיתאקה שבמדינת ניו-יורק, בשם: "למען חופש הדת בישראל". אותו מאמר איננו לפנינו, אבל בחוברת יולי ש.ו. של אותו ירחון, שממנה מביאים אנו את עיקרו של מאמר על "הנוער הספרטאי של ישראל" (ר' עמוד 10), מתפרסמת, במדר, "מכרזבי קוראים", תשובה למ. קונוויץ הנ"ל, ובזו יש ענין מיוחד. המשיב הוא ש.ו. שרגאי יושב ירושלים, וחבר הנהלת הסוכנות היהודית מטעם, "הפועל המזרחי".

המכתב, שכותרתו "ישראל: השאלה הדתית", מבטא את עקרונות גישתה של החזית הדתית אל בעיות-היסוד של הוית מדינת-ישראל ועיצוב דמותה. אלה כשלעצמם אין בהם, אמנם, חידוש מיוחד, אבל ביטויים כאן מרוכז וגלוי, במידה שלא תמיד היא נראית בפרסומי החוגים הללו בתוך המדינה, גם משתמעים מתוכה הדים-שכנגד לתפיסתו של "אלף". לפיכך רואים אנו להביא לפני קוראנו כמה נקודות טפסיות מן הרשימה הזאת.

העם היהודי קיים כעת גם בפיוזרו, ותכלית ריי כוונ עתה בתחומי מדינת-ישראל איננה ליצור עם חדש אלא לאפשר לעם קיים לחיות כאורח דיינו שלו. ליהודים היתה ארצם תמיד רק אמצעי למטרה - לחיות באורח-חיים יהודי, ופירושו של זה אינו רק לקיים את המצוות שבין אדם לאר- היה, אלא את אלו שבין אדם לחברו, הנמצאות בתורה. כל מקום שיחידים או קבוצות נוטשים את אורח-החיים היהודי הזה, במקום או במאוחר נטמעים הם ואובדים מן העם היהודי.

התורה אינה דת במובן המקובל של המלה. אין היא הלכות-דת שהו ענינו של הפרט; הריהי תו רת חיים של עם שלם, שאין קיומו מובטח אלא כשהמבנה החברתי, הכלכלי והמדיני שלו מושגת עליה ועל-פיה. כשמי מאנשי העם היהודי מתנער מן התביעות שתורה תובעת, אין זה ענינו הפר- טי, לפי שפעולתו יש בה סכנה לקיומו של העם היהודי.

היהדות היא צורת חיים מיוחדת המכוונת את מנהגו של אדם יום-יום. בין בעבודה ובמסחר, בין בחוג המשפחה, ואת יחסיו אל עמו וארצו, ואל עמים אחרים. לשון אחרת, היהדות פירושה: ש בת, כשרות, טהרת חי המשפחה, וכלל בנין החו- קים החברתיים שבתורה.

הציונות האמתית מחייבת את האמונה בעם היהודי ואת ההחלטה הנמרצת לקיימו שוב כעם עצמאי בישראל על-מנת להגשים את האידאל של היהדות. מדינת-ישראל אינה מדינה לתושבי ישראל לבדם. הריהי מדינה לעם היהודי, אם תיראה ישראל כמדינה תקינה המיושבת אזרחים שונים, הרי רשאי כל איש בישראל לחיות כישר בעיניו, אבל אם בעית המדינה היא בעית העם היהודי כולו, חייב אורח-החיים שבמדינה לאפשר לעם

להגשים בפועל את אשר הורו הנביאים. לדאבון-לב, עדיין נתון רוב יושבי ישראל ל- השפעת אורח-החיים בלתי-יהודי, ואינו מוכן להגשים את חוקי התורה. לפיכך מצומצם אורח- החיים היהודי בישראל באותם מחוקי התורה שבלעדיהם שוב לא יתקיים העם ביהדותו: אלה הם נישואים דתיים, והשמירה על שבת וכשרות ברשות-הרבים. אין כופים על הפי- רט לשמור על כל מצוות התורה אלא על עקר-ו נות אלה בלבד, שהכרחיים הם לקיום העם היהודי במדינתו.

שלושה עקרונות אלה הם הכרח גמור, כי בלעז דיהם תישקף לארץ-ישראל סכנה שתהיה מיושבת שני עמים נפרדים בתכלית: העם היהודי, כולל את המחזיקים בתורה, ועוד ערבי-מבולל של עמים, הכולל יהודים, ערבים, ואחרים. תוצאותיה הפאטאליות של טרגדיה כזאת ברורות הן וגלויות.

מה שאנו דורשים, בעצם, ולעולם לא נחדל לד- רוש, הוא שבישראל יהיו לפחות החיים ברשות-הרבים חיים "יהודיים". אין פה שאלה של הפרדת הדת מה מדינה, כי אין הבעיה בדת ומדינה, אלא בעם היהודי ותורתו... לא, ודאי שאין אנו יכולים להעלות בדע- תנו לוותר על מנהגי ברית-מילה, כי בעשותנו כך נימצא חותרים תחת עצם שרשי של העם היהודי... בצד אגרתו הארוכה של ש.ו. שרגאי מובאת תשובתו הקצרה של מילטון קונוויץ. הלז משיב לאמור:

הגן אנו על זכותו (של ש.ו. ש.) להחזיק בדיעו- תיו ולחיות את חייו לפי צווי מצפוננו. אבל ברגע שהוא נזקק לשומר על-מנת לכפות את דעותיו על שכניו או לאלצם לחיות לפי מצפוננו שלו ודעותיו שלו, הריהו הופך אויב הדימוקרטית, ומחבל בחופש המצפון וחופש הפרט.

מסך הברז

בכלל, יהודי פאריז מרגישים כי מסך ברזל מפריד ביניהם לבין האנשים מישראל. עסקנים ציוניים, אשר ענין מדינת ישראל קרוב ויקר ללבם, טענו: הרי אלה הם ישראלים ואנו הננו יהודים. באופן מסתמן והולך קו של חלוקה בין ישראלים ויהודים.

הבקר

סכנתו של התנ"כ

כמה וכמה מספרי התנ"כ הם ספרי היסטוריה. הספורים ההיסטוריים מפתחים בלב התלמיד סנטימנטים איר-ציונליים של התקשרות במקו- מות עתיקים. כל שם-מקום שנזכר בתנ"כ כמקום מושבם של בני ישראל מחדיר בלב התלמיד את ההכרה, שגם עתה צריכים ישראל לשבת בו, בדרך זו עלול להתחנך דור שישאף להשליט את ישראל אפילו על המרחבים המשתרעים עד הנהר הגדול נהר פרת.

כטרם

פירערב

שקרים מוסכמים ועובדות

ד"ר ע. חורון (גורביץ), שמגליו זה מתחיל הוא להשתתף בעתוננו, עוסק זה כעשרים שנה בבעיות המזרח העתיק — במיוחד בקדמוניות העברים ובסורס-היסטוריה — ובאלו של המזרח החדש. וזה להערכה בחוגי המזרחנים הצרפתים, והוא משתתף באנציקלון פדיה העברית (סורס-היסטוריה).

הדברים המובאים בזה, וכן אלה שיבואו בגליונות הקרובים, לקוחים מחיבורו על „פירערב“ שהוגש בשעתו כחומר לשלשונות הצרפתיים. בצורה תמציתית ושווה לכל נפש ימצא בהם הקורא ניתוח עובדתי של הערבאות.

שקרים מוסכמים ועובדות

פנה הערביות היא תופעה חדשה. המונח, גם עצם הענין, לא קרמו עור ובשר כי אם מאז מלחמת העולם הראשונה. זהו מונח פוליטי ודיפלומטי של הדורות האחרונים, עשוי לפי מתכונת המושגים הארץ-פיים של המאה התשע-עשרה (פן-גרמניות, פן-סלביזם וכו'). זהו מושג יליד-חוץ לעולם הערבי, תופעה זרה לארצות שאת שאיפותיהן הוא מתימר להביע. התנועה פן-הערבית טופחה על ידי המעצמות, מהן עודדות, מהן כפו אותה, מהן סבלו אותה, ומהן תמרנו בה; והיא שהיתה המכשיר העיקרי של ההגמוניה הבריטית במזרח הקרוב.

פנה הערביות מכריזה על הסולידאריות של האומות הערביות, אף של האומה הערבית-כביכול, ועל כל פנים הנחתה היא שקיים דבר כיוצא בזה. זוהי הנחה שלא אחת מקבלים אותה ללא וכוז; אבל כיצד תעמוד במבחן בקרתי? מי הם הערבים? מי הוא הזכאי לשאת את התואר „ערבי“? שאלות מוקדמות אלו, שרבים המתעלמים מהן, רבה חשיבותן.

„הערבים“ — סילוף מודרני

אין בעולם מונחים רבים דו-משמעיים כדי-כך. הערבים, הערבי-לם הערבי, — נוטים לכלול בהם את כל השרוי בין האוקיינוס האטלנטי-טי, המפרץ הפרסי, סודאן והים התיכון, הרף כל שונות האוכלוסים וההגודים שביניהם בעבר, ובהווה. בני המאה ה-19 לא ידעו כלל שימוש כולל ופשטני זה. באזור רחב-הימים, שכינוהו „ערבני“ (ערבס-קה), הבחינו לפחות בין המורים והברברים במערב, לבין הסראצ-נים מן המזרח, ולבין העממים המזרחיים בלתי-המוסלמיים, שאיש לא ערבב בינם לבין ה„ערבים“.

ל-א-הערביים

עובדה רצינית ביותר, אותן אוכלוסיות, שכיום מבקשים לקבצן יחד בכינוי „ערבים“, לא ראו את עצמן כערבים, גם לא התימרו להיות ערבים עד עצם המאה העשרים, ותהיה לשון-אמם אשר תהיה: ערבית מוגרבית („מערבית“), שקרוב למחציתה של אפריקה הצפונית מדברת בה; ערבית מזרחית (מצרית, סורית, עראקית, תימנית, וכן ניבים בדויים שונים); ולשונות א-ערביות, המהלכות בין הברברים באפריקה, בין רוב היהודים באפריקה ובמזרח הקרוב, ואצל האשורים דוברי-הארמית; אצל הכורדים, הארמנים ושאר הודו-אירופיים שבמזרח; אצל השבטים הדוברים מהרית, באוטה-הארית ועוד, הקרובות לחבשית, בדרום-מזרח ערב ובאי סוקוטרה.

אין הדברים אמורים בקבוצים בלתי-מוסלמיים בלבד: הקופ-טים הנוצרים במצרים, הכנסיות הנוצריות השונות שבלבנון, בארץ-ישראל, על כסוריה ובעיראק; יהודים; דרוזים; עלאויים, ועוד. הדברים אמורים גם במוסלמים מסוגים שונים: סונים אדוקים שלא אחת אין הם ערביים מבחינה אתנית, כיתות של מינות, דוגמת השיעים המת-יחסים על פרס והמזאבה באפריקה; ובכללם האכרים במגרב (השלי-חיים, הקבילים, ושאר קבוצים ברבריים) ובמזרח (הפלחים; ביחוד במצרים, ובסוריה-א“י).

הערבים והברודים

קרב כל האוכלוסיה הזאת נשאר השם „ערבים“ מיוחד לשב-טים יוצאי-ערב, וביחוד לבדוים, ולטמועיהם (דוגמת שבטי הנודים המסוערבים ברמות אלג'יר); וכן למשפחות של יושבי-קבע המתיח-סים על הכובשים והמהגרים מן המאות הראשונות לאסלאם. הגדרה מצומצמת לפי הערך, שכל הנוגעים בדבר מכירים בה: בעיני הפלח, הערבי היה בעיקר-של-דבר הנווד, ואשר לבדו, הוא לא נטה כלל

להעניק את התואר „ערבים“ לשוכני הערים והכפרים. זהו מושג מדויק, אגב מסורתי, שאנו מוצאים אותו אצל מחברים כותבי-ערבית כבר בימי-הביניים: די להזכיר בני-סמך דוגמת ההיסטוריון אבן-ח'לדון והנוסע אבן-בטוטה (שניהם מן המאה ה-14), שלא נקטו אלא את לשון המונחים המקובלת.

הערבים ממש לא היו אפוא מעולם — מחוץ לערב — כי אם מיעוטים, ומיעוטים מצומצמים למדי. ערבים אלה אינם מונים בשום פנים יותר מ-10% מכלל האוכלוסים — קשה לדייק במספרים, ביחוד בכל הנוגע לערב עצמה, שאין בה שום סטטיסטיקה שהיא — ורובם של אלה מרוכזים בחצי-האי ערב ובשוליו הצפוניים, מגבולות המזרח של ארץ הישוב שעל שפת הים התיכון ועד לגדות הפרת.

אין אחדות פוליטית

באיזה מובן קיים אפוא עולם „ערבי“ מן האוקיינוס האטלנטי עד לאוקיינוס ההודי? ראינו כי אין כאן, גם לא היתה, אחדות אתנית, לא בפעל גם לא בהכרתם של הנוגעים בדבר, בעצם אף לא היתה כאן מעולם אחדות פוליטית: החל מעצם התפשטותו של האיס-לאם, מן המאה ה-7 עד ה-10, התפרקה הרבנות הנומינאלית של הח-ליפות, ואחר — של החליפים המתחרים, וניתנה בידי השלטונות הא-זוריים, שהיה בהם חלק ניכר למסרות המקומיות ולמסרות הזרות שקדמו לאסלאם, שלטונות אלה, כמעט בכל מקום, נתונים היו בידי יסודות לא-ערביים, גם נתונים היו להשפעתם של אלה: ברברים, פרסים, תורכים, ואחרים.

נוסף על כך, החליף לא היה אפיפיור גם לא קיסר, כבודו הדתי ומעלת אצילותו, לא היה עמם כוח שלטון חילוני ודתי אלא במקום שנשען על המשטר הצבאי של האמירים והסולטאנים וכיוצא בהם. אולם משטרים אלה — על ראשיהם, על צבאם, על יועציהם — חדלו מהיות ערבים החל מן המאות הראשונות, משנעשתה החליפות משחק בידיהם של אפריקאים, פרסים ושכירים תורכים, עד שנפלה לאחרונה בידיהם של הסולטאנים העותומאניים. ביטולה של החליפות ביד מיצטפא כמאל לא שם קץ כי אם לגשמה ערטילאית.

השפות הערביות

נותר העולם של הלשון הערבית, גם כאן יש להזהר מפשטנות. הערבית הקלסית, ה„ספרותית“, אינה מדוברת עוד בפי העם; אגב, מעולם לא היתה לשון-עם, על כל פנים לא מחוץ לחצי-האי ערב. אם שרדה, שרדה כלטינית בשעתה, כלשון לימודים ופולחן — ופרדוקס הוא, גם כלשון העתונות והרדיו; דבר זה בא משום ש„הניבים העממיים“ לאמור: השפות החיות, לא יצרו ספרות ולא הגיעו כדי לשונות ניאר-ערביות לאמיתן, העשויות לשמש לתכליות תרבותיות. המשך קיומה של הערבית הספרותית, בשימושה המצומצם, הוא אפוא סימן של ניוון ולא של אחדות תרבותית. הרי זה כאילו עדיין לא היה בידי צרפת, ספרד, איטליה ליצור דבר אלא בלטינית בלבד.

אבל בימי-הביניים, בזמן שהערבית הספרותית שימשה כלי של תרבות עולמית מן האוקיינוס האטלנטי ועד למרחקי האוקיינוס ההודי, לא היתה לשון זו וזה כלל עם תחום היומרה פן-הערבי. היא עברה על גדותיו, מכל העברים, במערב אירופה, בים התיכון באפריקה, בקד-מת אסיה, באסיה התיכונה, בהודו ובארציפלג המאלאי. כתופעה תרבותית היתה ענין לעמים רבים גם שונים, ויצירתה, וביחוד התפת-חותה, לא מידי הערבים בלבד באה; מהיותה לשון האסלאם, לא נודחה מעולם עם לאומיות, ולוא לאומיות לשונית. ההופך אותה ליסוד של לאומיות „ערבית“, הריהו כמי שהיה בא לתבוע בשם „פן-לטיניות“ לא את ארצות השפוח הניאר-לטיניות בלבד, כי אם את הים-התיכון כולו, ואת מחציתה של אירופה והעולם החדש.

אשר למצב הנכחי אין הוא אחיד מבחינה לשונית. אם הערבית המדוברת המזרחית היא מובנת בכללה, בלא הבדל ניב, הנה פשוט-עם המדבר מוגרבית כמעט לא יוכל לשוחח עם מזרחי דובר-ערבית.

לשונות אחרות

נוסף על כך, מרבץ עד שליש של כלל האוכלוסיה באזור הגדון מדברים לשונות זרות לערבית. לשונות אלו אינן נופלות בחשיבות מן הערבית, לא מבחינת עמדתן כיום (דוגמת הצרפתית ב„מערב“ והעברית המודרנית במזרח) ולא מבחינת תפקידן ההיסטורי

ערבאות בערבון מוגבל

מאת יהושע בנטוב

בארץ הקדם נודעת מדינת הלבנון כיום כמייצרת חשיש באמת-מדה רחבה. תוצרת זו משוקת בעיקרה — כמוכר, לא בדרכים רשמיות — במצרים הלעטנית. עסקנים ועתונאים מצרים מתלוננים כפעם בפעם מרה על הלבנון „האחות“ שאינה נוקפת אצבע לצמצום הייצור הזה ולדיכוי סחרו. לא תמיד אפשר לדעת אם הללו מתלוננים על השחתת בריאותם של המוני מצרים עקב צריכת החשיש הלבנוני, או על כך שאפיו המחתרתי של המסחר הזה מונע את שלטונות-המכס המצריים מלגבות את חלקם. לא תמיד גם אפשר לדעת אם אין המתלוננים עצמם נזקקים לאותו מפתח-הקסם אל עולם היות שכולו טוב.

אגב, לא על החשיש לבדו נכון כיום גשר השיתוף והאחוה בין מצרים למדינת-הלבנון. עשירי מצרים גסים בהמוניהם מן הקיץ הקשה של ארץ-היאור אל נאות-המרגוע הנחמדים שבהר-הלבנון ואל מועדוני-הליילה ומועדוני-היהוב שבצדם. יש באלה הלוקחים להם מן הלבנון גם נשים לבנות, טובות-מראה והליכות. גם משקה-הערק המפורסם של חלה הלבנונית יש לו לקוחות נלהבים במצרים, כבחבליה של ארץ-הפרת.

של רוב יושבי הלבנון, דוחף אף את משטרו ה- ערבאי של הסוני ריאד א-צולח להישענות על הציר המצרי-הסעודי. יריבה הנמרץ של המדיניות והאשמיית בתוך הליגה הערבית, לא מכבר אף הוסכם בין הלבנון למצרים שמשלחת צבאית מצרית תעסוק באימונו ובחינוש ארגונו של ה- כוח הצבאי הלבנוני ושמצרים תקבל עליה את צידו של זה (ר' במאמר „עזה ו-“ „אלף“ חוב' יוני-יולי). מבחינה מדינית-בינלאומית מתפרשת זיקתה זו של הלבנון למצרים כמעבר מחוג ההש- פעה האנגלי, שבו היתה הלבנון נתונה משעה שדחק הבריטי את רגלי הצרפתי מתוכה, אל חוג ההשפעה האמריקאי; אך ראוי לזכור כי הכללות כעין אלו תכופות יש בהן כדי להטעות.

מעט הוא שטחה של מדינת הלבנון—כ-10,000 קמ"ר בלבד, ומנין תושביה יותר ממיליון. בצ- פיות אוכלוסייה עולה היא אפוא על כל שאר מדינות במזרח התיכון. 40% ויותר מן התוש- בים, יושבי ערים ועיירות הם; יותר מרביעית האוכלוסייה מרוכזת בביירות — היא בארות — בירת המדינה ונמלה הראשי. בשטחה המצער של הארץ אין כלל אזורי-בור ושוממה הבאים בחשבון: השטח מנוצל בעצם כולו. החקלאות אינטנסיבית למדי, אף כי אוצרות המים והכוח של הארץ אינם מנוצלים כל-צרכם. אכן, במעמדה הנכחי של העשות (הטכניקה) בייצור החקלאי והחרשתי בלבנון, אף שעולה הוא הרבה על המקובל בשאר חבלי ארץ-הפרת (להוציא את ישראל). סובלת המדינה מעודף אוכלוסים, וזה כמאה שנה שהיא מפרשה זרמי הגירה גדולים ביחס. זכר-גיל, הרי המהגרים הם דווקא מן המוכשרים, המעיונים ובעלי-היזמה שבבני הארץ.

קולט חלק חשוב של יכול פירותיה המצוינים של הלבנון, וגם משהו מתוצרתה החרשתית, אף משלם מחירים נאים תמורתם. יש בהן גם לייצב את מאזן-התשלומים הגלוי, הסובל מגרעונות כרוניים. כן מגבירות הן את כוח עמידתה כנגד לחצה הכלכלי של דמשק, החוזר ומתחדש מפ- קידה לפקידה בצורה זו או אחרת. וכיון שבפועל מהנות הכנסות אלו את מי שהן מהנות בלא הבלד דת ועדה, הרי סופן שהן מסייעות לקיים את יציבותו הרופפת, והמדומה למדי, של המשטר.

החשיש והקייט הם שני הענפים הראשיים של היצוא ה„סמוי“ הלבנוני. עליהם, בעצם, עומד משק-הכספים של מדינה זו, — במדה שהוא „עומד“, במישרים או בעקיפים, גם חסנו של השלטון הלבנוני, במידה שיש לו חוסן, גם עשרם של רביי-השלטון בלבנון עומד על אלה, ועושר זה — כך מרגנים — נצבר והולך דווקא בשי- עור המניח את דעת צובריו.

על אף הטענות, מבית ומחוץ, שמעוררת ההש- ענות על מקורות-הכנסה מפוקפקים וקוניונק- טוראליים כאלה, אין המדינה רואה טעם להדיר עצמה הגאה מהם. ההכנסות ממקורות אלה ב- צורך ראשית התמיכה הכספית מגורמי הנפט האמריקאיים, ובצורך רוחים מסוימים מהברחת סחורות אל ישראל וממנה, יש בהן כדי לפצות את הלבנון על אבדן השוק ארץ-הישראלי, שהיה

ער ברימה

תלותה הכלכלית הגוברת של מדינת-הלבנון בצבורי החששנים והקייטנים המצריים מלווה הסתמכות מדינית על מצרים. החלום הערבאי-ההאשמי על „סוריה הגדולה“, זה חלום-הבלהות

הציונות — למקורה!

ההסתדרות הציונית מאבדת את עצמאותה מבחינה כפולה: ראשית ע"י התמזגותה ב„מגבית הכללית“ בגולה, ושנית — משום שהיא עומדת ליהפך לכלי-שרת בידי מדינת ישראל. וכאן — שורש האסון.

ומרגיש אני שההצהרה הזאת טעונה הנמקה מסוימת. יצוין, אפוא, כי ההסתדרות הציונית היא, מטבע בריאתה, ארגון גלוי, ובשום פנים אין לתארה כסרח-העודף של המדינה. התנר עה הציונית היתה צבא של מתנדבים. גם אם ישקלו כל יהודי ישראל את השקל ויביעו רצונם להשתייך להסתדרות הציונית — אין להגדיר זאת כשירות של מתנדבים כדוגמת המתנדבים בגולה.

למעשה, אין להסתדרות הציונית זכות-קיום אלא אם כן יתלכדו ציוני הגולה, לחטיבה מאורגנת, בלתי חלוייה במדינת ישראל, לחטיבה שתוכל לשאת ולתת עם המדינה על בסיס של שיוון גמור. ההסתדרות הציונית צריכה לקיים במדינת ישראל נציגות קבועה, מעין שגרירות, ולעומת זאת תוכל ממשלת ישראל למנות אצל הנהלת ההסתדרות הציונית נציגים ויועצים משלה. כי הרי זו לחוד וזו לחוד. ויש מקרים למכביר, בהם עומדות להכרעה בעיות הנוגעות לציוני הגולה בלבד ויש לדון בהם מבחינות שהן זרות לאינטרסים הישרים של ישראל. ויתכנו מקרים, שבהם יתגלעו חיכוכי-דעות חמורים למשל, בשאלות עליה, או הכשרה, או הגשת עזרה כספית וקביעת תקציב או אחרת. החדש לגבי היהודים לא יסולק אלא אם יהיו יהודי הגולה חפשיים להחליט — על סמך הכרת חובתם כלפי המדינה שבה הם יוש- בים והכרת אחריותם הלאומית כאחת... מתוך אנאלוגיה טפשית התפ- תח עקרון הזהות בין המדינה והאומה, יתכן שדווקא על היהודים הציונים מוטל לשים קץ לאמונה תפלה זו.

(הקופטית, העברית, הארמית), גם לא מבחינת היותן לשונות הארץ (כל הלשונות הנזכרות פרט לצרפתית; הניבים הברבריים; השפות הקרובות לחבשית בדרמ"ז ערב).

אין אומה ערבית

בדוחק אפשר לראות את הניבים הערביים המזרחיים כיחידה ניבית לעצמה, וכן את הניבים המוגרביים. טעות תהיה זו לראות כאן גוש אתני. המרוקאים, הטוניסאים, המצרים והלבנונים, על אף הקרבה הלשונית — אין הם אומה, לא בכללם, אף לא בשום זיווג שהוא, ואין צריך לאמר שאין להם דבר עם הבודים (הערבים לפי דיוקן-של- מונח), ממש כשם שהאנגלים והאירים אינם אומה אחת, גם לא הספרדים והמקסיקאים.

אף על פי כן, זה שלושים שנה, וביחוד בשנים אחרונות אלו, מדברים על „לאומיות ערבית“, על ליגה ערבית. האם נתרש משהו חדש, משהו מהפכני? איוו הסתערבות ספונטאנית, איחוד חברתי, כל- כלי, תרבותי מסביב לאיזה מעמד, איוו הרושת, רעיון ערביים לאומיים? אי-האימון של הפלח ושל יושבי-העיר כלפי הבדוי הגס והשוודי, האם פג? התיחדות הדורות של העדות, הכיתות והקאסטות — מוסלמים, נוצרים, יהודים וזולתם — כלום חדלה? האומות העתיקות, הקבוצים הטריטוריאליים, הארצות והשבטים, מן השלחים ב„מערב“ ועד האשור- רים במזרח, המצרים והעברים, כלום ותרו על האינטרסים המחוזיים שלהם, על זהותם, על עצם חייהם, שברור כי אינם מתישבים עם איחוד ערבאי?

לא היו דברים מעולם.

ד-ר סאמי גרונימן

„דיעות אחרונות“

מלבד פירות וירקות, וקצת מצרים מוגמרים של חרושת קלה, אין הלבנון מספיקה לעצמה כמעט כלום. חמרי-גלם לתעשייה אין בה, למעשה, ואת גידול תולעי-המשי הרס בעצם יבוא המשי המלאכותי, אף מחצבים ואוצרות-טבע אין בת-חומיה, ועל כל פנים עדיין לא נמצאו. את תבואת לחמה מעבר לגבוליה תביא מסוריה, ה"עורף" החקלאי הטבעי של מדינת-החוף הלבנונית, ו-אספקה זו מתערערת לא-אחת מחמת טכסיסיה הפוליטיים הגחמניים של דמשק.

ישוב ססגוני

מבחינת הרכבה האתני, כולה שסועה ומשוס-עת, האוכלוסייה הנאמדת ב-1,100,000 לערך, כוללת 225,000 מוסלמים סונים, ו-75,000 דרוזים. כל שיעים (מתואלים בעיקר), ו-600 אלף, הם גוצרים, מלבד אלפים מועטים של יהודים, אבל הנוצרים אף הם לא מעיר אחד הם. כשליש המיליון הם בני העדה המרונית, והם הלזו המאומי של הלבנון, מגלמי ייחודו ונוטריו. כ-125 אלף נמנים על העדה ה"יוונית" האורתודוקסית. השאר נמנים על העדה היוונית-הקתולית, על עדות ארמניות שונות, וכו'.

הלבנון בגבולותיו הנכחיים, "הלבנון הגדול", הוא חטיבה מדינית-גאוגרפית חדשה-ביחס. יצירת שלטונות-המנדט הצרפתיים, ע"י הרחבת גבולותיה של האוטונומיה הלבנונית בקשו למעט את כוחה של הלאומאות הערבית בסוריה, אבל ספק אם הועילו בכך ליציבות הפנימית של המדינה ולאינטרסים של המארוניים, בעלי-בריתם מדורות. הנה כן ספחו ללבנון את בירות, את נמל טריפור לי וסביבתו מצפון ואת נפות צור וצידון, בין הליטאני לראש-הנקרה, מדרום, נפות המיושבות

בעיקר מוסלמים-סונים; המתואלים אף הם מרוב כזים בשולי מדינת-הלבנון, בבקעת-הלבנון וב"ג'בל עאמל" שממערב לה; גם אלה שטחים שצ"רפו הצרפתים ללבנון, ה"היסטורית", הר-הלבנון, "לב" הארץ מבחינה גיאוגרפית והיסטורית, הרי הו נוצרי-מארוני במכריע.

גורמים של יציבות

עם כל רפיפות המבנה הכלכלי, עם כל שסיע-עותה האתנית-החברתית, יש בה בלבנון גורמים-שלי-יציבות הנעדרים משאר מדינות שה-ערבאות שוררת בהן כיום. גורמים אלה הם הקוב-עים את ייחודה של הלבנון, ובייחודה זה היה כוחה עד עתה.

ראשית, יש בה מעמד של אכרים זעירים עצמ-אים, או לפחות שלד של מעמד כזה, האכר הזעיר העצמאי אינו קיים כלל כמעמד בוירת חייהן של מדינות כעראק או סוריה, וודאי לא במדינה כמצ-רים, למשל. בלבנון קיים מעמד כזה, בעיקר בג-רות המארוניות, ויש בו מדה הגונה של הכרה עצמית וערנות פוליטית, גם מסורת ותיקה של מלחמה על של.

אכן, על כך ראוי לייחד מעט את הדבור, מל-חמתו של האכר המארוני העצמאי, הנושאת אופי אתני או מעמדי, חליפות או בעת-יבוענה-ובאחת, נמשכת זה קרוב למאתיים שנה, משעה שהחלו היוגבים המארוניים מצפון-הלבנון חודרים בתר-קף דרומה ומתאחזים בשטחים שתפוסים היו אז בידי הדרוזי, תהליך התפשטותה של ההתישבות המארונית עקשני היה וממושך, מלווה התמודדות פנימית בין האכר לבעל-האחוזה המארוני, וטבול-דמים. ב-1857 אף קמו אכריו המארוניים של צפון הלבנון על אדניהם, בראשות המנהיג העממי יר-סף כרם, ובסיועם הפעיל של כמרים ובעלי-אחור

זות צעירים; הם כוננו וחשלת אכרים, חילקו את האחוזה הגדולה, וביטלו את זכויות-היתר של האצולה. בתוך כך גבר במרכז ובדרום הסכסוך בין דרוזי למארוני, בין האכר המארוני לבעל-הקרקעות הדרוזי, הסכסוך בא עד-משבר במהר מות הדמים של 1860, שקדמו לו שתי מלחמות "קטנות" בין הדרוזים למארוניים, ב-1841 ו-1845, שבעקבותן-חולק הלבנון לחבל צפוני, שמושלן מארוני, ודרומי, שמושלן דרוזי, מהומות אלו, השלטון העותומאני שקד ללבנותן ככל יכלתו, בעזרת העותומאנים ובחסותם טבח הדרוזים ב-1860 אלפי מארוניים.

בסופו של דבר באה כידוע התערבות המעצ-מות: נפוליאון הג' שיגר ללבנון משלחת צבאית, שעשתה שם תשעה חדשים; כן הורכבה ועדה בינלאומית, שהגישה ב-1861 נוסחה לאוטונומיה ללבנונית, לתשלומי פיצויים ודמי-ענושים. נוסח-הת האוטונומיה הלבנונית קבלה את אישורה הסופי ב-1864, ולפיה בוטלו — בין השאר — זכויות-היתר של בעלי האחוזה, ועל הלבנון הור-כב מושל אוטונומי, נוצרי עותומאני ממונה מט-עם קושטה באישור המעצמות. ליד מושל זה, שקבל סמכויות מלאות של הוצאה-לפועל, נקב-עה מועצת-ממשל מרכויות, שיוצגו בה החשובות שבעדות הדתיות.

אף שהתסיסה בקרב האכרים המארוניים נמש-כה גם לאחר ההסדר, ויוסף כרם סופו ששולח מן הלבנון, הנה אפשר לאמר שהאכר המארוני זכה לנצחון במלחמתו, הן כאכר הן כמארוני: הוא זכה לאישור בינלאומי להשגיר המעמדיים, לאר-טונומיה מדינית, ולחסות ממשית של מעצמות אירופיות מול עריצותו המופקרת והמושחתת של השלטון העותומאני-המוסלמי. מכאן והלאה גם היה נהנה במדה גדלה ומוסיפה ממשעלי החינוך והבריאות של הכנסיות והמדינות הנוצריות, מן התמיכה הכספית, הרוחנית והמדינית של אחיו המהגרים, ומיזמתם המשכילה והמפרה של אותם מן המהגרים שחזרו למולדתם.

ברזים — יוק!

הלבנון מיוחדת משאר חבלי ארץ-הפרת גם בהעדרו המוחלט של היסוד הבדני מתוכה. הבד-וים מונים, כידוע, מאות אלפים במדינת סוריה, מאות אלפים במדינת עראק, ועודם חלק מכריע באוכלוסייה של מזרח-הירדן, בכל החבלים האלה הריהם גורם של אי-יציבות. הבדוי אין בו שום תודעה של אזרחות, של "שייכות" מדינית, שהיא מסימניו של ישוב-קבע, בין כפרי בין עירוני, אף בתנאים הנבדלים תכלית-הבדל מהתנאים שהע-מידו את השבט, למטותיו ולמשפחותיו, כמסגרת הארגון החברתי, עדיין הנאמנות לשבט, למטה ולמשפחה האבהית היא תמצית תפיסתו החבר-תית של הבדוי ובסיס ארגונו החברתי. גורם זה של אנרכיה מדינית-אזרחית אינו קיים אפוא, כלל, במדינת הלבנון, לא הוא, ולא השממה, ש-הוא מגדל אותה והיא מגדלתו.

העירוניים

כנגד זאת קיים בלבנון מעמד עירוני מושרש, חזק וער, שעל אף כל הלבנטיני שבו הריהו דר-מה במידה מרובה — באינטרסים כבמנטאליות — למעמד העירוני בשאר ארצות ים-תיכוניות. העירוניים הלבנוניים — כנוצרי המארוני, כמוסל-מי הסוני, כנוצרי האורתודוקסי — הם נושאי מסורת נוסנה של קשרים אל "העולם הגדול", של מסחר, מלאכה ותוון, של השכלה ואינטלי-גנציה. העירוני הלבנוני מפותחת בו תודעת עצ-מותו, והכרת עליונותו על שאר בני ארץ-הקדם חריפה עד-מאד, ביתר כשהוא נוצרי. זיקתו אל צרפת ותרבותה, זיקה שבה בקש הלבנוני במידה רבה להטעים משנה-הטעמה את בידולו

ועידת התפוצות בדמשק

אחיהם... וכן נמנעו 13 אחרים מלהשיב על "השאלה העדינה". אפילו אחד לא ענה בחיוב. אחד אמר: האם רוצים אתם, שנפקיד את רכושנו ועניינינו, שלמענם הקרבנו את מיטב שנות נעורינו? אחר אמר: לא נרשה שיפנו אלינו בשאלות כאלו. באנו לבקר את משפחותינו כאן, ותו לא. אנו אמר ריקאים נאמנים לאמריקה, כפי שאזם נאמ-נים ללבנון.

עם כל הנאמנות לאמריקה (ואלי מתוך נאמנות זו?) עסקו האורחים גם בפוליטיקה מקומית: בכל נאומיהם הדגישו את הצורך באחדות סורית, ו"אנהדה", ברבת-עמון, הדוגל בסוריה-רבתי האשמית, שילב קריאה עם תכניותיו של עבדאללה, ואכן משלחת מטעם הוועידה ביקרה אצל המלך "הירדני", כן עמלו למען חיסול הסכסוך הכלכלי בין סוריה אגב, פראנק מארינה נפגש לפני נסיעתו, לשיחה ארוכה עם ראשי הסטייט דיפארט-מנט. והביא אתו הצהרה, שאמריקה תערוב לגבולות סוריה הלבנון, ולא תרשה בשום אופן, "התפשטות נוספת" של ישראל... משלחת סוריה רגזה מאד, על שחסידי קואטלי ערכו הפגנות-רחוב בדיוק ביום פתיחת הכינוס: תחרות בלתי-הוגנת על הסדי הדוד העשיר, וגם לכך יש הרי הקבלה כל שהיא במדינתנו. ואחרון אחרון חשוב: נוסף לקבלות-פנים, סוירים וכר עסקו האורחים, שהם רובם בעלי-עסקים, במ"מ עם חוגי מסחר ותעשייה מ-קומיים בדבר השקעות-הון במלדת היסנה. ("על המשמר", 22.9.50) **כוכבא**

"כשם שאין כל סתירה בין אהבת איש לאשתו ובין אהבתו להוריו, כן אין כל ניגוד בין נא-מנותנו למולדתנו האמריקנית ובין חיבתנו למולדת הישנה" — דברים אלה נאמרו לפני כחודש ימים ב"ועידת התפוצות", במעמד נ-שיא המדינה, ראש-הממשלה ושרים — לאו דווקא במלך דוד ביר, שלים, ולא מפי עסקנים יהודיים, אלא — בדמשק, מפי מר' פארס (סליחה: פראנק!) מארינה, נשיא אגודת "בני הברית הסורים והלבנוניים" בארצות-הברית ויוזם, "וועידת-התפוצות" ה-ראשונה שהתכנסו אליה בדמשק ובבירות מ-אות אחדות מערבי אמריקה הצפונית והדרר-מית, שמספרם כמיליון.

מאז ומתמיד משתעשעים חוגים מסויימים בלבנון, ביחוד הפטריארך המארוני, ברעיון להעניק למהגרים הללו אזרחות לבנונית וזכות-בחירה, וטעמם אתם: הרוב המכריע של המהגרים הם נוצרים ודווקא מארוניים ותוספת זו של מאות אלפי קילות היחה משנה את שיווי-המשקל העדתי באופן יסודי. והנה ערך עתה אחד מעתוני בירות משאל בין 100 באי-הוועידה: "האם אתה רוצה להשיג את האזרחות הלבנונית או מבכר אתה לשמור על האזרחות האמריקנית?" ה"ציונים" מביניהם — 57% — ענו בלאו רבתי: מוותרים על האזרחות הלבנונית, "אם כי אוהבים אנו את הלבנון, מולדתנו הראשונה, ומאחלים לה שג-שוג וכל טוב". 23 ענו, שהשאלה היא אווילית ואינה ראויה לתשובה. 17 היו מנומסים: נמנעו מתשובה, כדי שלא לפגוע ברגשות

מדוברי-הערבית אשר סביבו ואת עליונותו עלי-
 הם גם למצוא לו בה מגו וחיוק כנגדם. — זיקה
 זו אינה מיוחדת לנוצרי הלבנוני דווקא; תכופות
 יימצא שלא שטחית היא, גם עצב תעצב את
 מנטאליותו, ואף את האוריינטציה המדינית שלו.
 עדים לכך היו, בין השאר, מאות המחנות הלב-
 נונים — מארונים ברובם — שנפלו כ„צרפתים
 חפשים“, תחת פיקודו של הגנרל קניג. בקרב
 הגבורה על ביר-הכים שבלובי, בימים הדראמטיים
 של יוני 1942.

חינוך

מוסדות החינוך והמוסדות הסוציאליים שהוק-
 מו, ביחוד מאמצע המאה הקודמת, מטעם גופים
 נוצריים, בעיקר צרפתים ואמריקאים, ולאחר
 כך — על-ידי שלטון המנדט הצרפתי, השפיעו
 ברכה על הלבנון. הודות להם
 הלבנון היא כיום המדינה
 הבריאה, הנקייה וה„מחונכת“ ביותר בארצות-הק-
 דם (שובי להוציא את ישראל). כ-45% מן הגב-
 רים ויותר מ-20% מן הנשים הם יודעי-קראת
 וכתוב. וההשכלה הגבוהה, המקיפה חוגים רחבים
 ביחס, יש והיא נותנת כאן פרי-הילולים, די להז-
 כיר את פרופ' צ'רלס מאלק, לבנוני-נוצרי מן
 העדה הפרוטסטנטית, מרצה לפילוסופיה באוני-
 ברסיטה האמריקאית של בירות, ונציג הלבנון
 באו"ם. בהופעותיו המדיניות קנה לו השפעה והר-
 קרה בינלאומית, בלא כל יחס למשקלה המדיני
 של הלבנון.

החינוך בלבנון, מהיותו מפוצל ונתון בידי גור-
 מים מרובים ושונים, גם מנוגדים לא אחת, בין
 דתיים בין חילוניים, מונע את ייצובו של מצע
 רוחני ספציפי, השותף לכלל בני הלבנון. עם זאת
 דומה כי בסופו של דבר מקנה הוא ללבנון רמה
 רוחנית ספציפית.

ייחוד ובידוד

מאות אלפי לבנונים, בעיקר נוצרים, הגרו
 ועזבו את הארץ במאת השנים האחרונות. רבבות
 מהם השתקעו במצרים ובסודאן, מקום שהיטיבו
 לשמש את המנהלה הבריטית הקולוניאלית; הר-
 בה מהם הגדילו עשות שם בפיתוח ספרות ועתר-
 נות מודרנית בלשון הערבית, והם אבותיה בעצם.
 החלק המכריע קבעו מושבם במדינות אמריקה
 הצפונית והלאטינית גם עשן חיל שם. בשנות
 גיך-המלחמות השתקעו רבבות במושבותיה של
 צרפת בחוף אפריקה המערבית (דאקאר וכו').
 ועיקר סחרן של המושבות הללו נתון עתה בידי-
 הם, רובם הגדול של המהגרים מקיים קשרים הדו-
 קים אל „הארץ הישנה“: תומכים הם איש במש-

פחתו ואיש בעדתו, בממון ובעצה, והקהילות הלב-
 נוניות שמעבר-לים ממלאות תפקיד חשוב למדי
 בחיים המדיניים, הרוחניים והכלכליים של ארץ
 מוצאם. אף להם חלק נכבד בשמירת ייחודה של
 הלבנון: ייחודה כארץ מיעוטים, כארץ-העדות
 בה-א-הידיעה, מחסה ומקלט לכל הנס מחרב של-
 טון מוסלמי ומעקתו, חבל יס-תיכוני מובהק מול
 נחשלות מדברית-למחצה, חבל שבטחונו מעוגן
 בכוחה הרוחני והחמרי של התרבות ה„מערבית“.
 הלבנון כוחו בייחודו, אבל ייחוד זה בבידוד
 הוא כרוך. ובבידודו של הלבנון חולשתו. בין
 הקנאה לייחוד הארץ לבין אימת בידודה נקל-
 עים כבכף הקלע כל הזרמים המדיניים והרוחניים
 שבלבנון, והפרובלמטיקה הזאת המיוחדת-במינה
 היא הקובעת את הצירופים הפוליטיים והסיע-
 תיים השונים בארץ. היא המעצבת את התנועות
 הרוחניות והרעיוניות השונות.

פתרונים

מתוך הפרובלמטיקה הזאת המיוחדת יש לבנו-
 נים הבאים להגדיר עצמם כיורשי צור וצידון
 ונושאי מסרתן, במבודל מן הערבאות ובמנוגד
 לה (התנועה ה„פניקית“, שבמסטר הקיים כמובן
 אין רואים אותה בעין יפה). מתוך כך, למשל,
 מבקש הלבנון המארוני למצוא לו שותף ובן-ב-
 רית באומה העברית הקמה לחיים ולגדולה במ-
 ערב-הירדן. מתוך כך עומדים כיום רובם של
 המארונים, ורובם של הדרוזים, באופוזיציה, ספק
 גלויה ספק נסתרת, למשטר הערבאי המושל ב-
 בירות, ומתוך כך גם נמצאי ונמצאים, לבנונים ר-
 בים — בין מוסלמים, בין דרוזים בין נוצרים
 — העמלים למצוא להם מקום, ואף מקום-בראש,
 במסגרת הכוללת של הערבאות.

לא חנם היו נוצרים, מן הלבנון כמסוריה, ממי-
 סדי האגודות החשאיות „אלפתאת“ ו„אלעהד“,
 שדגלו בלאומיות ערבית, באחרית ימי המשטר
 העותומאני. לא חנם היו אלה מחצית השליחים
 לקונגרס האגודות הערבאיות, שנתכנס בפאריס
 ב-1913. ולא מקרה הוא שמהגרים נוצרים, לבנו-
 נים בעיקר, הם שכוננו במוצאי המאה הקודמת
 במצרים את העתונות היומית המודרנית בלשון
 הערבית, ושמהם קמו ללשון הערבית מגדולי
 סופריה, הוגיה ובלשניה בתקופה החדשה (דוגמת
 בני משפחות בוסתאני ויאזג'י, הליל ג'בראן, א-
 מין ריחאני, ה„עלמה“ מאי ואחרים).

בהשתתפם בתנועה הערבאית — השתתפות
 פעילה, יוזמת, מנהיגה — מבקשים לבנונים למ-
 צוא להם מנוס מן הבידוד, ובמסגרתה של זו מב-
 קשים הם, בתוך כך, למצוא ערובה לשמירת
 ייחודו של הלבנון; אף כנושאי-דגלה של הערב-

אות מקפידים הלבנונים, על הרוב, להבדיל בין
 „העם הסורי“ ל„ערבים“ בכללותם, ולהטעים את
 תפקידה הספציפי של „סוריה“ בתנועה הערבאית.
 הערבאות נוסח הלבנון איננה נחלת מוסלמים-
 סונים בלבד גם לא דווקא, אבל זוהי „ערבאות
 בערבון מוגבל“, כפי שהיטיב פעם להגדיר אחד
 המשקיפים הזרים.

נהייתם הלוהטת של לבנונים רבים, ולא מא-
 רונים בלבד, אחר צרפת ותרבותה, אף בה יש
 לראות תגובה, נסיון-של-פתרון, על אותה פרוב-
 למטיקה לבנונית מיוחדת. במסגרת התרבות ה-
 צרפתית, הלאומיות הצרפתית, ראו לבנונים מנוס
 מבידודם, אבל גם במסגרתה בקשו לנטור את
 ייחודם אף לטפחו.

עוד אורח-תגובה, עוד דרך-של-פתרון — מזר-
 מנת ללבנון בכרית עם ישראל, ברית-תחיה של
 האומה העברית הנוערה, לגאולת ארץ-הפרת ועד
 ממיה, דרך זו, לא מעטים תומכים בלבנון בפועל
 ורבים רבים הם בה תומכי-הכוח.

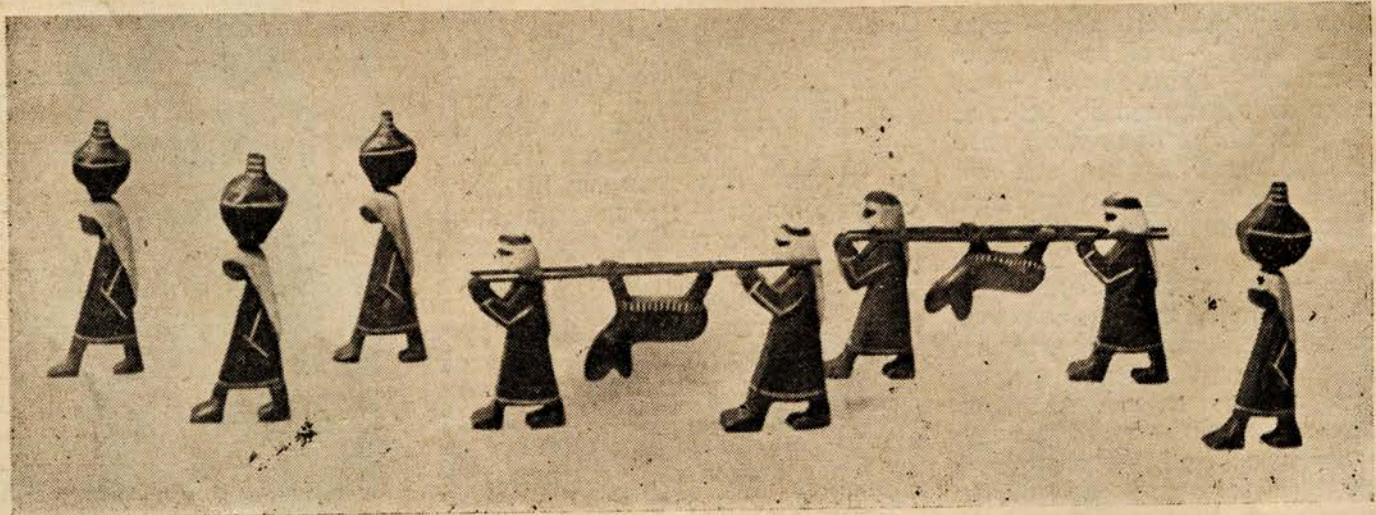
במידה מכרעת תלוי הדבר במדיניותה, החי-
 צונית והפנימית, של ישראל אם יבחרו המוני
 העם והנוער של הלבנון בדרך המוליכה לשות-
 פות עברית, ישראלית-לבנונית, בונה ומקדמת,
 לרווחת הלבנון, לרווחת מדינת-ישראל, לרווחתה
 של ארץ-הפרת כולה.

בימי המלחמה, שעה שחצו יחידות צבא
 ישראליות את גבולות הלבנון וכבשו בה
 גפרים, התרחק הצבא הלבנוני הקטן
 ממטחווי-קרב והלאה, ברבעים הנוצריים
 של בירות הכינו התושבים את דגלי מ-
 דינת-ישראל, להניפם כאשר יבוא הצבא
 הישראלי המשחרר אל עירם, כאשר יי-
 אלו מעול משטרו הערבאי השנוא של
 ריאד א-צולח וחבורתו.

ושנים קודם לכן — לפני היות מדינת
 ישראל וצבאה, לפני תבוסת חילות הער-
 באות — התיצבו גורמים לבנונים כבדי-
 משקל בגלוי לימין השאיפות המדיניות
 העבריות, די אם נציין פה את פניות רו-
 עיה של העדה המארונית אל הועדה
 האנגלו-אמריקאית ב-1946, אל ועדת-ה-
 או"ם ב-1947.

אבל אנחנו רואים בלבנון מדינה „ער-
 בית“, אנחנו רואים בה אויבת לנו.

האמנם בצדק?
 לברור השאלה הזאת התכוון המאמר
 הזה לתרום תרומתו.

חתונה בדוית (קסט)

שושנה הימן: פיגורות של עץ

במוש אלוהי צדק

(ספור)

* * *

הליל —

מלבד יפפה מעין כוכבים
ציפו הקרנים אל פסקתו הליל הגיע
דלו מהקריא.

עד זנח השמש
והמיסו פנשימתו הלוהטה.

וכבר בקשו דמעות הצפרים הטל.

וכבר השחירו נגהות גון שחרית
וקם אדם לקד ליום אפור
ונותרו הפקוד והאבן רק הם לבדם
פי לעמל יולד.

עורבים על צוק

שחורה אני ונאיה. קאהלי קדר.

הגיא! פנה דרך לשירת האהבה.

הגיא! פנה דרך לצוק משפן האהבה.

צל ראש קל צוק ועל פטמת קל סלע רם

ישחיר זוג עורבים — פסוני קרני שמש.

ואם שחור אני — הנה הליל אץ לי — תלולה עורב.

אדם שט בגא רהה צלות פן תמונד עמי

— ובאמרו הרעים הרעם.

ולא נותר בלתי אם פתם אדם על פני הצוק

פי הנה עקרו אנשים בגיא אשר על פתח משפ

האהבה

אסיתר

כמוש? — היד תפסה בצוארו על מנת לחנוק ומישע לא יכול לנוע. — ועכשו בוא תבוא עמי — לאט הקול בשנאה. — בוא תבוא למקדש כמוש. כל היום חפצת לבוא? לא כך, מישע? שכחת משהו חששת פן תזכר בחזון או חלום לילה, אותו חלום לילה שאחריו קפאת ותקברהו בקרבך. בוא תבוא מישע, והחלום בקרבך יבוא גם הוא. אולי ימצא את גאולתו והבהיק מתוך ערמת האפר שבמותך. —

מישע בקול חנוק צרוד יענה — עתה אלך! אלך! לאשר לא חפצתי בראשונה ללכת. — נאנח אנחה שחציה בכי — אבל שכוח שכחתי משהו — החל מיבב. הכלבים נשאו את יבבתו בין הפגרים המוטלים בעיר. הם יבבו ולקלקו דם לסרוגין. — דבר! הוסף לדבר! — שרק הקול באזגו. נשמע מישע לפקודה. — „כמוש! כמוש עונה לאכר שהושלך ונקבר במענית שהעמיקה מחרשתו. כמוש עונה לפצוע מלחמה הנושך בשרו ולא יזעק.

(סוף בע' 15)

ישרה כקו, כל מחנה רבוע מדויק. רבוע יהורם, רבוע יהושפט, ומלך אדום. בין שסעי הקוצים היבשים והאפורים. ברור שהם זרים ואין להם כל חיות שהיא. רבועים שכאלה, קוים ישרים. אין להם קשר לקרקע. בבחילה וזועה נושאת אותם האדמה הרמוסה, הקמחית, וככל שהרבועים מצטירים לפניו בבחירות, כך הם נעשים סגורים ואטומים יותר ויותר. אין בהם סדק כל שהוא וגם החום והאבק אינם זורמים לתוכם. וכדברים שאין בהם לכאורה חיות ובכל זאת הם נעים במפתיע. זה מעורר אימה משונה.

— האח כמוש! כמוש! התוכל להם? — וקפי און מזור דבק במישע. הוא נמוג לאטו וגופו שלו נעלם ואז נעשה הכל כל כך בהיר ומובן והחרדה נעלמת. הנקישות אינן נשמעות והדממה היא נפלאה. ומיד... מיד על פני ים חלב שוקט ומבהיק יבוא החזון הבהיר, שם כברור ארוך צואר ואצילי שצבעו שחור עמוק ונאמן. פרץ רוח צונן השתובב וטס בעד האשנבים. הקירות היו גבוהים ומישע הרים מבטו מעלה. הקירות נשחפצו והלכו, ובמקום שהיתה תקרה היו עתה ארבעה מקצועות המסתימים בזוית סגורה. ושוב תקפתו רוח חרדה — מזור, שום רגש אינו זע בקרבי. חייב אני לשנוא או לפחד והנה רק ערפל כבד ומחניק בקרבי — התפלא על שהוא יכול בשקט שכזה ובלי צליל קול חד לומר בלב האולם ובקול רם — כמוש! כמוש אלהי! היכן אתה? הצילני! — ואחר שנאמרו הדברים לא יכול בשקט שכזה ובלי צליל קול חד לומר בלב לתוך זפת נמטה.

צללים וצללים טפטפו מבעד האשנבים ונקוו למעלה בזוית סגורה. מכאן והלאה חשש מישע להסתכל בזוית. איוה קול חרישי גשא לאזניו. מישעו אמר: — מישע אתה חייב להסתכל. הבט וראה! אל תפחד בידך! — אך מבטו השתפל ונפל אל כפות ידיו הקרות. בדממה מלמל לעצמו — מו — עוד ארוך הלילה. — עוד אפשר יהיה... מדוע דוקה עכשו... כמוש! כמוש! הצילני! — חזר מישעו בלעג על קריאתו. — „מישעו מישעו! השכחת? אולי חלום חלמתי אולי חזון ראיתי? כמוש במקדשו ואתה סוגר עצמך כאן? איך יש מעך כמוש? הנה אתה אף קול לא השמעת. אינך עצוב, אינך זועם וכמוש כועס. כמוש אינו הפך לשמעך.“

מישע הניע בידו ביאוש — כל חלקה טובה באדמתי הכאיבו באבנים. כל מעין סתמו. את אנשי מואב נתנו אל המגרה ואל חריצי הברזל. כמוש עם בני ישראל. אני אומלל ואין אונים כאלו נסוג אוני ואיננו. פוחד אני לבוא לפניך כי אין בפי דברי שכחתי הכל ויודע אני רק לקרוא: כמוש! הצילני! — לא היה סיפק בידו לסיים ויד יבשה סתמה את פיו. דברי לחש לו- הטים נשפכו באזניו — אל תחלל שם אלהיך. בקשותיך בזויות. מעלות את חמתו. מישע, הלא ידעת מי הוא כמוש? חרוק שניך כחיה או ככה בדמעות דם. פרוש נבלתך שלך למרמס סוסים אדירים. וכשתבעב נשמתך בפיך בקצפה ה- אדום או אז תקראהו אליך והוא יענך. הן ידעת: לא יבוא כמוש בקהל מנצחים שכורי כוח ולא בקהל נכנעים קרי רוח הנושאים בתבונה את כשלונם — מישע נתמך בידיו כדי לא לפול וזעה קרה כסתה כל גופו.

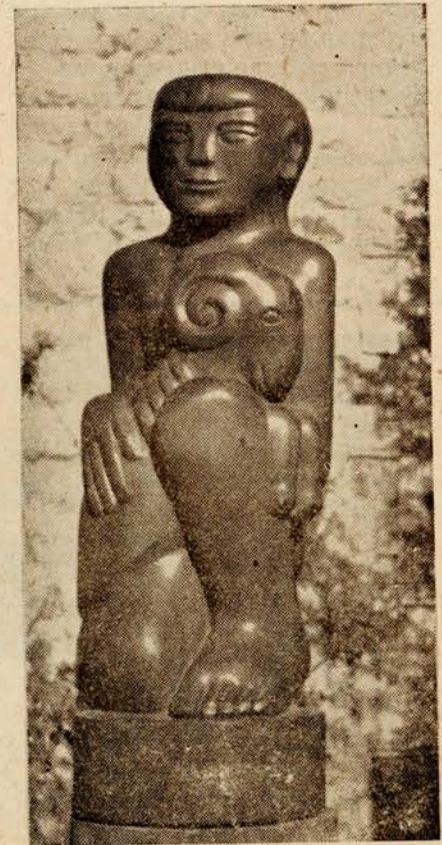
— מה אעשה ושכחתי כיצד להתפלל אל

ספורו זה של יעקב אשמן משקף, על דרך הסמל, הלך רוח הרווח בנוער שניטל עליו להלחם באוכלוסי הארץ. סבורים אנו כי אף בלא להזדהות עם הלך-רוח זה, אפשר למצוא ענין באפיינו שבו.

המערכת

הרי זאת קיר חרשת בירת מישע מלך מואב. ענני אבק צהוב מתאבכים אל החומה. אבנים גדולות, כל אחת מהן ברורה ורווח בינה לבין חברותיה. חום לוהט שופע מן החומה והכלבים קצוצי זנב ושלוחי לשון מיללים בעיר. רב היר- בש זרבה האימה. מדוע מיללים הכלבים רק בזמן מצור וצמא? מקום הכלבים בימי השלום הוא בדממת ערמות האשפה שליד שערי העיר. אך יש ומגיע זמן שגם הכלבים נעלמים מן הרחובות. אבל זה רק לפני סוף המצור.

עלי לראות את כמוש — מהרהר מישע. באור- תה שעה הוא מנקש באצבעו על כד חרס. הנקיר- שות הן אטיות אטיות. כשל אדם חסר אמונה. הוא שקוע ומהופנט מן הקולות העמומים העולים מכד החרס. עלי לראות את כמוש — חזורת המחשבה ומצנצנת מערמת האפר שבמוחו. כמו- בן אין בכך כל תועלת. הרי אני חש ומרגיש בעצמי שאין בי שריד כוח ותקוה. למעשה כבר נכנעתי. הלא עצם המחשבה שעלי לעשות משהו מעוררת בי את הרצון להתנמנם. לרגע מרפה אצבעו מנקש ושמורותיו נופלות ושוב מנקשת האצבע במהירות רבה. רעד חולף בגופו. שם מעבר לחומה עומדים הצרים. תחת קרני השמש הלוהטות הם עומדים שורות שורות. כל שורה

נער עם איל (עץ)

שושנה הימן

בזכותם של נטורי קרתא

לענין אלינו חוברת דקה על "נטורי קרתא". זהו כתב פלסטר, שמחברו הוא י. שוכמן, כתב "דבר" בירושלים, והופיע ב"תשרי תשי"א" בהר צאה המתקראת, "הוצאת ירושלים". הכתב נדפס, מכלי-מקום, בדפוס "דבר" בתל-אביב, ודומה כי לא נגזים הרבה אם נראה את החותם הרשמי-למחצה של ה"הסתדרות" על הפרסום הזה הצנום. חוברת זו יש להחשיבה אפוא יותר מכפי ש"מגיע" לה על פי סגנונה הדמאוגי-הוולגארי ועל פי שלשה ציורי-הלעג של אנשי "נטורי קרתא", מעט המחונן של אריה נבון, עשויים כמיטב המסורת האנטישמית של "שטירמר" ודומיו.

מה ענינה של החוברת?

המחבר, מר י. שוכמן, מבקש להוקיע לפני הצבור את "הבגידה המהלכת ברחובותינו בגלוי ובראש נטוי — כת הבוגדים בעמם הנושאת את השם נטורי קרתא". הואיל ונתבדו התקוות שבכל זאת "יתעורר בלבם משהו מן המצפון היהודי", ושבכחות הימים "ילמדו משהו מן ה-מציאות המרה של עמם", ולא עוד אלא שלפני כמה חדשים תבעו ממוסדות הארץ את בינאום ירושלים, והגיעו לשיא הבגידה, נמצא "שאיך תקנה לכת זו, שאין תועלת בהתעלמות מקיומה וממעשיה". כיון שכך, הגיע הזמן להניע את הצבור ואת המדינה להתגוננות נמרצה מפני ה-חתירה המתמדת.

וי. שוכמן מספר לנו על חתירותיה של "כת זו" בימי המלחמה על ירושלים: "בבושת פנים ובכאב לב", אומר י. ש., "עלינו לדעת ולהודות כי בכל ימי המלחמה והמצור על ירושלים הת-קיים בירושלים גייס חמישי יהודי, שעשה כל מיני מעשי תועבה להכשילנו מבפנים ולהקל על האויב את כיבוש העיר והכניעתה". הוא מספר איך בראשית המאבק פנו הללו בבקשה אל האנ-גלים, לאמור: "ממשלתנו ירום הודה שתחוס עלינו ותשוב מהחלטתה לעזוב את הנהלת של-טונה בארצנו הקדושה", אף הוסיפו שהשלטון בארץ זו נמסר לבריטים, "על ידי ההשגחה העל-יונה". הוא מספר איך לאחר מכן בקשו את חסדי הצלב האדום וחסותו, ומסיף ומתאר איך בימי הקרבות, "הרגישו לוחמינו במקומות אלה (בשכונות מגוריהם של נטורי-הקרת) כאילו נמצאו בקרב, בני בריתו של האויב", ואיך, "באמתלה של שמירת שבת", ניסו הללו "לחסום את הדרך לפני כוחות לוחמים עברים שמהירו למקום סכנה בחזית חשובה ביותר".

נטורי קרתא, מספר י. ש. והולך, זרעו תבוסנות בתוך עם-ירושלים הנצור, גיהלו תעמולת-זוועה, ולסוף אף החלו "לקרוא בגלוי" למרד, שתחילתו תהיה הפגנה שלהם ברחובות העיר; הפגנה זו, שנתארגנה בעזרת "כל הסממנים הדתיים", ו"שפע של כרוזים", לא רכזה המונים, והתנפצה אל טר-ריהם של כוחות ההגנה. י. ש. מזכיר עוד ש-"סופר אז על פניותיהם אל ראשי הועד הערבי העליון; כיון ש"לא פעם הכריזו בגלוי, שמוטב להם שלטון ערבי", הרי יש "יסוד להאמין שלא מעט עשו בכיוון זה בחשאי". י. ש. מסביר גם ששכונות הצפון של ירושלים הופגזו בחמת-יתר דווקא משום שידע האויב כי בהן יושב "הגייס החמישי של ירושלים העברית", ובכך הוא מת-

כוון לקומם את היהודים החרדים שבשכונות אלו על נטורי קרתא.

נטורי קרתא לא השלימו גם עם קיומה של המדינה. הם מיתלים לשברונה הקרוב, גם נדור נדרו שלא לקבל עליהם על פקודותיה ומצוותיה. הם מנסים לעשות נפשות במתנות המהגרים, ולהשתלט על החוגים והמוסדות המקורבים אליהם. "אין לנו קשר עם אלה שהכריזו את עצמם כאומה ישראלית", אומרים הם בעתונם. שואפים הם להחליף משלטונה של המדינה הזאת, להגר מתחומי שלטונה, ולקבל על הגלות ברצון.

הוצעתו של י. שוכמן לפתרון הבעיה הפנימית הזאת של המדינה היא: לתת להם את מלוא ה-אפשרות להגשים את שאיפתם לצאת את הארץ, ואולי אף "לזרום" לכך.

אנה אנחנו קשה לנו לגרום את הפתרון הרדיקאלי שמציע איש-דבר, גם חוששים אנו כי תגובות הריפות כל-כך מעידות על המגיב שבתוך-תוכו יש לו דווקא איזה "מכנה משותף" עם הללו אשר עליהם חמתו ניתכת.

ראשית, קשה לראות בגירוש — ומה שמר י. ש. מציע אינו סוף-סוף אלא גירוש, אף אם לה-לכה יבוא על פי משאלתם של המגורשים — דרך לפתרון בעיות צבאי-מדיני שאין לה-שאין בכך, למשל, הכרח צבאי-מדיני שאין לה-מוד בפניו. דומה, שגירושם של "נטורי קרתא", אם נגיה רגע שתיענה לו הממשלה לי. שוכמן, עשוי יהיה להתגלות כתקדים מסוכן ביותר במ-דיניות-הפנים של ממשלת ישראל. ואגב, ידוע גם, שמכבר נוטה הממשלה לנקוט אמצעי זה בטיפול באותם חלקי אוכלוסיה שהיא רואה בהם "גייס חמישי" בכוח. מחר, למשל, אולי עשויה תהיה הממשלה להחליט על גירוש איזה מיעוט "עיון" אחר, ודברים כאלה אין להם שעור. חוץ מזה גם חבל עליהם על היהודים, שכמעט

לא היתה ארץ שהשתלחו בה אי-פעם אשר לא קמה עליהם לגרשם. כפי מה שזכור לנו מפרקי ההיסטוריה היהודית שהוקנו לנו בבית-הספר הציוני. הפרקים הללו אם לא עוררו בנו התלה-בות או אהדה, משהו חמלה ודאי הותירו בנו. איך אפוא יעמוד לבנו בנו, הישראלים, לגרשם מהיספח בנחלתנו? והאנשים האלה הלא ב"ארץ הקודש" שלהם הם יושבים עתה, ובעיר הקדושה להם מכל הערים, ורובם גם ילידים בני-בניהם של ילידים הנם בארץ הזאת, ולא עוד אלא שקשה שלא לכבדם על אומץ-לבם המוסרי ועל דבקותם בעקרונותיהם.

ואין אנו מן הסוברים שגישה הומאנית אינה עשויה לתת פירות נאים בתחום המעשה.

מהי, אם כן, הגישה שאנחנו ממליצים עליה? בקויה העיקריים פשוטה היא בתכלית. סוף סוף כל המכשלה כולה היא, מצד אחד, בכך שאותם נטורי קרתא רואים בנו, בכלל עמה של מדינת-ישראל, יהודים, "עוכרי-ישראל", יהו-דים נשחתיים, יהודים פורקי-עול-יהדות וכדו; ומצד שני, בזה שאנשים "משלנו", כדוגמת י. שוכמן הנ"ל, רואים בהם, "בוגדים בעמם", נטולי "המצפון היהודי", "גייס חמישי בירושלים העברית" וכדו.

העמדת הדברים האומללה, המסולפת, הבסיס המסולף, הם אפוא עיקר התקלה גם בנקודה ה-זאת של יחסי המדינה אל נטורי-הקרת, כבנקו-דית כאובות אחרות הרבה.

משהו שתעמוד מדינת-ישראל — להלכה גם למעשה — על הגדרתה העצמית, על ייתוד-הגדרתה הלאומית, בנבדל מן ההוויה היהודית, שוב לא יהיה מקום לאותו בלבול מושגים מכ-שיל, נטורי-הקרת שוב לא יהיה טעם שיראו עצמם יורשיהם של "החסידים" וה"פרושים" במדינה של יהודים-צדוקים או "מתיונים", כדרך שהם רואים עצמם כיום, או גם יוכל לה-שמר להם מקום של גוף עדתי מבודל בתחומי המדינה. הם כלו לראות בעמה של מדינת-ישראל עם של "גויים" גמורים, ככל האומות אשר ניתחו בהן אבות אבותיהם בנדודיהם. הם לא יוצרכו לשאוף לצאת למקום גולה, לפי שיוכלו לראות עצמם בגולה גם בארץ-הקדש שלהם עצמה, ואיש לא יבקש מהם להאמין — בעל כרחם — שהגאולה היהודית כבר באה, ומשיחם הנה זה יופיע על חמורו.

מדינה עברית חילונית תוכל להניח להם במ-נוחה את הבררה ההומאנית, שרובן של אומות בעולם מניחות ליהודים היושבים בקרבן; הסתג-רות, או — התבוללות.

או אז נניח להם גיטו משלהם, ויחיו בו את חייהם על פי דתם, במופרש מעם-הרוב הנכרי וה"טמא". ומעט מעט, בכוח מציאות חיים עברית כובשת, הסופגת ומתיכה ומטמעת, בלא משפטים קדומים, — שאינה שואלת את האדם, מאין באתו? אלא רק, "לאן אתה הולך?" — בכוח זו נכתוש גם את המעון האחרון ליהדות הנאמנה, הזרה, במדינת ישראל.

אמת שקל הרבה יותר מכך הוא "לגרש". אבל אנחנו איננו מאמינים בדרך הקלה.

מה היתה הצרה ...

אחד הפקידים בבנק תל-אביבי ידוע הוזמן לפני ימים אחדים ע"י מנהלו שאמר לו בערך כך:

— אנו מעריכים אותך מאד, נותנים בך אימון רב ושבעים רצון מעבודתך. אלא מאי? זה שבועות רבים ממטירים עלינו מכתבים ואזהרות ומחאות — כי אתה שולח את בנך לבית ספר זר... של גויים... והדבר לא יתכן, לצערנו.

והפקיד ידוע כיהודי נאמן ואף כציוני ותיק. באין ברירה, הלך אל המנהל הצרפתי של אותו מוסד הינוכי ביפו וסיפר לו: "אינני יכול לאבד את משרתי. אני מוכרח להוציא את בני מבית הספר שלך..."

והצרה היתה כי הדבר הגיע לאוזני הנציג הדיפלומטי של אותה המדינה, שבחסותה קיים בית הספר הנ"ל והלה שלח לממשלתו דו"ח עזוב ועוקצני על "הקנאות הלאומית המופ-רזת", ועל "חוסר הסבלנות הדתית" במדינת ישראל...

(ידיעות אחרונות)

החוק היהודי בחיי המשפחה

(מכתב אל עורכי "אלף")

בענין רב קראתי את, במכלאות הקודש, בפ עם הראשונה נדפסו בארץ דברים ברורים כאלה ועזים כאלה בשאלה מרגיזה זו.

אך בנקודה אחת, בכל הנוגע לחוקי האישות — חולקת אני על גישתו של ז. חנון.

אל כל ענין חוקי האישות והפרוצדורה הדתית ניגש חנון גישה רגשית-סנטימנטלית. בוחל הוא ברבנים החשובים ובמסדרונות הצוחנים, במלמולים המרוסקים בעברית-אשכנזית, בבקשישים וכיוצא בהם. כאילו הוא הרבנים רחוצים-למשעי, המסדרונות נקיים והעברית צחה — היה הדבר משנה במשהו את עצם הוועה שבנוהג לפי החוקה היהודית, החוקה הבתולה של חברה מלפני מאות בשנים, החוקה המקפחת את האשה במצבים ובמסכות שונים ומפלה אותה לרעה מן הגבר.

והלא אף כאן, כדברי חנון, הדברים ידועים גם נדושים (אני מונה בזה את הסעיפים לפי הוברתה של ד"ר אילזה לינדנשטרוס: "מעמדה החוקי של האשה בישראל").

חליצה

חוק זה תוצאתו טרגיות, האלמנה חשוכת הבנים משמשת מקור לסיטות מצד היבם (שיש לחלוץ את נעלו ולירוק בפניו...), והטרגדיה מעמיקה עוד יותר מפאת הדין שאין לקבל חליצה על ידי שליח, ומה תעשה אלמנה שיבמה נמצא, דרך משל, מעבר למסך הברזל, באותן הארצות שאליהן אין לבוא ומהן אין לצאת? שלא לדבר כבר על מקרה מוצלח יותר, כש היבם נמצא בארץ, הפשית" יותר, שהרי גם או כרוך הדבר בהוצאות מופרזות, שעל פי רוב אין האלמנה יכולה לעמוד בהן.

נכסי האשה

עצם זכותן של הנשים לבעלות ולשליטה מחלטת על נכסיהן אינה מבוססת על שום חוק-שבכתב. החוק היהודי שולל את זכותה של האשה לשלוט בנכסיה. רק הנוהג שהשתרר בארץ, נוהג הנובע מן החיים עצמם, הוא הוא שהקנה לאשה זכות-למעשה על קניניה.

גירושים

גם חוק הגירושים היהודי מקפח את האשה קפוח בולט: הוא שולל את זכותה לגדל אצלה את בניה לאחר הגיעם לגיל שש.

כן, למשל, במקרה שהבעל לקה בשכלו, נשארת האשה קשורה אליו לכל ימי חייה (או חייו), מה ש אין כן הבעל, שהבחירה בידו לגרש את אשתו שאינה שפוייה, ולשאת לו אחרת.

עיגון

אם אחרי כל המאמצים, אין להשיג עדות מספקת על כותו של הבעל, דבר השכיח ביותר בעיקר אחרי מלחמות, מהפכות ושואות, כבימינו אנו, — נשארת האשה בבחינת עגינה, שאין לה זכות להנשא כל ימי חייה.

ירושות

חוקי הירושה היהודיים שוללים את זכויות האשה והבת בירושה. אלא שכאן עמד לה לאשה החוק ה-אזרחי מימי הבריטים: החוק האזרחי אינו מתחשב בחוקי היהודים ומעניק זכויות לאשה ולבת.

ילד בלתי חוקי

בעולם כולו נשתנה יחס המחוקק אל העדויות הקשורות בבעיות הילד שנולד שלא מנשואים, ואף במגילת-זכויות-האדם נאמר מפורש כי ילד "לא כשר" זכאי למלוא הזכויות ולמלוא הגנתה של החברה. לא כן החוק היהודי, המכיר בזכויותיו של הילד רק אם האב מודה באבהותו.

עד-חרמה

והנני חוזרת, אפוא, ושואלת: האם כל אלה אינם אלא פרוצדורה המעוררת שאט? מדינה המטילה על בנותיה חובת-גיוס בימות-שלום, דבר שאף מדינות הציוניות ומודרניות ביותר במשטרן עוד לא הגיעו אליו, התוכל לסבול חוקים נחשלים כאלה בתחום ה-היי-המשפחה של אזרחיה?

כל הקפוחים המחפירים האלה, שאינם מתאימים לתקופתנו ולתרבות שאנו חיים בה — האין הם ראויים כי ילחמו בהם עד אשר יחלפו מחיינו לבלי שוב? כשם שהצליחו לשבור את הנוהג היהודי בעניני נכסי האשה וירושתה ככה יש לשבור את מעוון של שלטון השמורה כולו.

ועתונכם שאסר את המלחמה הזאת — חייב להמשיך בה — עד חרמה!

שולמית גור

סרק את הקק"ל!

(קריאתה של מחנכת)

בלחש ובגלוי, בעל-פה ובכתב, מתנהלת עכשוו בהרבה מקומות תעמולה, בלתי-מאורגנת דווקא, נגד המוסד ששמו הקרן-הקיימת-לישראל. נשמע עות דעות שאדמות הארץ ממילא הן בידי עם-הארץ, ושבסופו של דבר הרי כל האדמות שבמדינה שייכות, בצורה זו או אחרת, למדינה, ולכן אין טעם שתהיה המדינה, "מוכרת" מן האדמות שלה למוסד ציוני-עולמי וחוזרת ו"קונה" אותן כמנו, וכן הלאה, וטוענים שכל הענין הזה הוא פיקציה, הנחוצה רק למנגנון העולמי של אותה קרן, שהוא חזק ומסופף ובעל מסורת, ואינו נל-הב לוותר על עמדותיו, ב"אלף" האחרון, במאמר "המלך הערוב!" הובאו דברים מפני איזה עסקן ציוני חשוב, המודה בפרוש שהקרנות הציוניות כמעט אינן מנהלות מגביות משלהן, והן רק כעין סוכנויות להעברת כספי המגביות היהודיות הכלליות.

אני עצמי אינני רוצה להכנס לצד הזה של הבעיה, אף על פי שהטענות כמו שהן יש בהן הגיון שקשה לערער עליו; נדמה אפילו שגם בתקופה שלפני המדינה היה מקום לטענות כאלו, אבל אולי הזמן — העור שה, כידוע, את מה שלא יעשה השכל — אולי הוא גם שעור להפעיל את השכל...

אבל, כאמור, לא זה עניני פה. אני רוצה להפנות תשומת-לב אל הצד הציוני של פעולות, הקרן הקיימת לישראל, ומצער הדבר שמן הצד הזה מתעלמת דעת הצבור ודעת המחנכים. אפילו "אלף", שהמלחמה בחינוך הציוני היא אחד הסוסים החזקים שהוא רוכב עליהם, לא הקדיש לכך, כמדומה לי, טיפול מספיק.

בתור גננת ומורה — ולא ירוקה במקצוע — יכולה אני להעיד על פעולתה ההרסנית של הקרן-הקיימת כשהיא מופיעה כערך "חינוכי" בגן-הילדים ובבית-הספר. ראשית, מכניסה היא להכרתם ולחיהם של ילדינו הרכים את מושג הכסף. שנית, גורטת היא בהם את ה"הכרה" שארצם איננה ארצם ואדמתה אינה אדמתם — שהמולדת מורכבת שטחי-קרקע שיש "לגאול" אותם בכסף, ושחלקם כבר "נגאל" — בכסף...

שני המושגים — מושג הכסף כשלעצמו, ומושג קניית המולדת בכסף — הם מושגים שליליים מאד, על כל פנים בגיל הרך שבין 4 ל-14, זה הגיל שמקיף את שנות הביקור בגן ואת שנות הלימוד בבית-הספר. (ויש לזכור, כמובן, שאת ה"ערכים" האלה מטפחים חוץ מזה גם בתנועות-הנוער השונות).

מעט התועלת שאולי מסוגל החינוך של הקק"ל להביא בטיפוח איוו שהיא אהבה לאדמה ולצומח בנפשו

של ילדנו, הריהו בטל ומבוטל בהשוואה לנוק החינוכי החמור, בזה שהילד מתרגל לחשוב — בניגוד לכל מה שאומרים לו החוש הטבעי והשכל הישר — שארצו איננה קנינו הלאומי כל זמן שאינה נעשית מקנת-כסף.

במסגרת המכתב הזה לא אוכל להביא גם מעט מן ה"קוריוזים" הרבים והמכאיבים, הרשומים אצלי, של גילויי תחרות ואיבה, קנאה ושנאה, נחיתות ו"סובי"זם", שפגשתי בהם בעבודתי עם ילדי גן וילדי ב"ס, הבאים בעקב ענין התרומות לקק"ל, בגלל אותו זי-הוי מסולף שמתלמד הילד לזהות את המולדת, האדמה, המדינה, השדה והיער — עם הגרש. הגיעו הדברים לידי כך שמתוך נימוקים חינוכיים בלבד — מבלי להכנס לענינים של אידאולוגיה ופוליטיקה — הייתי נאלצת להוציא את החינוך לקק"ל מחוג ההתענינות והפעילות של החניכים שלי, או לפחות לדחוק אותו לקרן-זוית, וידע לי כי עוד גננות ומורים לא כעט הגיעו למסקנות דומות, במידה שנסו לחשוב מחד שבה עצמאית ולהיות ישרים עם עצמם ועם מצפונם. אני פונה בזה בקריאה אל כל המחנכים ברשת-החינוך שלנו, על כל זרמיה, לגשת בראש פתוח, ומתוך הרגשת אחריות כלפי נפשות חניכיהם, לברור השפעתה ומקומה של הקק"ל בחינוכנו, ולפעולה למען עקירתה המהירה והמוחלטת מבי-ה"ס ומן הגן.

ואני מקווה שקריאתי — אף על פי שמשמעים מובנים היא מוכרחה להיות אנונימית — תמצא הד בתוך הצבור הנוגע בדבר. פלמונית, ת"א

עברית — מונופול של צעירים

צלצול בפעמון הדלת, רוכל מציע את סחורתו בשפה גרמנית, האם אינך יודע עברית, שאלתי, התשובה — חשבתי שאת אינך יודעת.

אשה צעירה שואלת על אחד הדיירים, כשהיא פונה אלי גרמנית, האם אינך יודעת עברית? חשבתי שאת אינך יודעת, — היתה התשובה.

נערה כבת 16 פונה אלי בגרמנית, בלכתי ברחוב, בשאלה מה השעה. הראיתי את השעון ושאלתי (בעברית כבמקרים הקודמים) אם חדשה היא בארץ. לא, עונה היא בצחוק — חשבתי שאת אינך יודעת פנה אלי אדם, כבן שלשים; פועל, טפוס ארץ-ישראלי מובהק, באידיש, בשאלה היכן נמצא רחוב פלוני, עניתי לו והוספתי שעושה הוא רושם של ותיק בארץ ובכל זאת אינך יודע עברית.

חשבתי שאת אינך יודעת, עונה הוא לי, ככל הקר-דמים לו, ומוסיף: "אני רואה אשה קשישה — חשבתי שאינה יודעת עברית".

הנה כך התברר לי מדוע אין פונים אלי בעברית... צעירה-לשעבר

קול ה"נפקד"

משפחתנו היתה משפחה אמידה, ואנשי-מסחר הננו בנצרת זה דורות, גם שלושת אלפים דונם קרקע לנו בעמק יזרעאל, בין עפולה לנהלל, ומאז קום השלטון הישראלי בגליל אין מרשים לנו לעבד את האדמה כי יהודים ממשקי הסביבה, ואף ממרחקים, מעבדים אותה. אם כי מעולם לא עזבנו את נצרת ומפני צבא ישראל לא ברחנו, הרי אנו נחשבים, "נפקדים", לכל דבר, ואנשים אשר לא ידענום חורשים באדמתנו, זורעים בה וקוצרים את יבולה, ואנחנו איננו מקבלים אף פרוטה, ובימים האלה המסחר ירוד ובדוחק יכל-כל את המשפחה הגדולה, גם אין אנחנו יחידים בזה המצב, כי רבים כמונו ביושבי נצרת.

והנה אם אין הממשלה אומרת לסור מיחסה זה, הלא מוטב שישלמו לנו ולשכמותנו את מחיר אדמתנו ושאר נכסינו, ואז נוכל להגר מן הארץ הזאת לאמריקה, או ללבנון, כי קרובים לנו שם, ואם גם מהגרים חרשים נחשב בארצות ההן, הרי לא נפול בזכויותינו מיתר התושבים...

ר.ב., נצרת

כמוש אלוהי צדק

(סוף מעמוד 12)

בורותה של עליזה

בזו אחר זו קרבו מכוניות-הפאר אל מעון ראש-הממשלה שברחביה, ירושלים. בזה אחר זה הופיעו הקרואים למסיבה: העסקנים הנכבדים מאמריקה, משתתפי "כינוס-ההצלה", וכן שר-הממשלה, פקידים גבוהים, ואחרים. עליזה, בת השש, הגרה בבית הסמוך, עמדה כל אותה שעה על מרפסת דירתה, ובעיניים משתאות וסקרניות הביטה אל הכבודה ואל היקר ואל האישים הדגולים.

אי-ככה צץ פתאום הירב איצ'ה-מאיר (י. מ.) לויק, ממנהיגי ה"אגודה" ושר משורי ממשלת ישראל בזקנו, בפאותיו ובחלוקו.

עליזה הקטנה תמחה ושאלה את אמה: — מה, גם אוספים שם נדבות?

הכשרה חקלאית

חינוך העולים החדשים בישוביהם החקלאיים לגדול בקר היה עד כה יקר מדי. העולים החדשים התלמדו לחלוב ולגדל בקר "על גבן" של פרות הולנדיות יקרות, אשר לגידולן דרוש נסיון רב ותנאים נוחים. על כן הגיעו באחרונה למסקנה, שיש ל"חזוין יבוא של "פרות לימוד", לחינוכס של העולים החדשים.

מ פ ם

המהפכה והסבתה

בהפסקת הצהררים תקף אחד העובדים — איש מפ"ם פעיל — את הדת המשתלסת והולכת על הציבור העברי. הוא סיפר זועזע על מעשי הדתיים ועל האופי השתלטני שלהם וסיים בהתלהבות: "אני אומר לכם, עוד נעשה כאן מהפכה! רוב הציבור הוא בלתי-דתי ובשום אופן לא יסכים להיות כפוף לחוקי-הדת!" שאלתי אותו: "אמור, לפני שנזים לקחת אשה".

- כן, מאשר הוא, לקחתי.
- הלכת אתה לחופה?
- מה ז' תומרת הלכתי? היתה ברירה?
- ונולד לך בן?
- אלהמדללה!
- ומלת אותו?
- השתגעתי? אני מלתי אותו? מוהל מל אותו!
- מוהל? ואולי גם התעטפת בטלית?
- נו, טוב, מה זה משנה?
- מזור. כששמעתי את דבריך חשבתי שעם החברה שלך התקשרת בועד-הפועל ושלקטן שלך לא חתכת... הלא אתה בלתי-דתי?
- שמע, — פותח הוא בנחת, — אתה מתאר לעצמיך בכלל מה היה קורה לולא הייתי מעמיד חופה ר' לולא הייתי מל את הילד? יש לך איזה מושג מזה? הלא סבתה שלו היתה עושה מהפכה כזאת...!

בערש הקבוץ הארצי

"קדושת השבת ויפיה שפוכים על פני חדר האוכל... המסיבה ריכזה הפעם את כל בני מרחביה, האבות והנוער. "ברסט ובדמעה מוצנעת שמעו את הס"פ פורים שהעלו בזכרון סבא וסבתא והתמוגגו לניגונים העתיקים, ואחד מותיקי התנועה התפלל כאילו בלחש, מי יתן והילדים והנוער ירגישו מה שאנו מרגישים בספור ובניגון. "היה זה ערב מלא ערגה וכיסופים לטוב וליפה שבחיי ישראל".

פסקה זו, הלקוהה מרשימה שהופיעה ב"דבר" מ-18.9.50, מאת "ניצוח", מתארת מסיבת-שבת ב... קיבוץ מרחביה, אמו והורחו של "הקבוץ הארצי השומר הצעיר".

וטופחות על בטן, רגלים טופחות וברזל מצטלצל, מישע המלך, מישע המלך! ככלב נושא את בנו לכמושו! מישע כלב! בנו גור כלבים! כמוש כלב! מצעקים ומתהוללים בני ישראל. את בנות מואב אנסנו, את בתיהם השבנו לעפר, שלחגום לנדוד כתנים. את זיתיהם מסקנו, במזרוניהם הסקנו אש, את הכפיות הלבנות של מואב חובשים אנו, מחרשות העץ מוטלות בחצרות הפרוצות בין כדי חרס מנופצים. המזוהמים הללו, המואבים שכוחי אלהים ופראי מדבר. מישע כלב! בנו גור כלבים! כמוש כלב שבכלבים! יאכל כלב שבכלבים את גור הכלבים בן הכלב המצורע! הצחוק מתהולל ומשתולל עד שכל הרבועים נשברים ובני ישראל נעשים עיסה רוחשת של המוני אנשים. ומישע זוחל על ארבעותיו אל כמוש. בנו הבכור מבוהל ועוצם עיניו באימה. אביו נושכו בערפו ונושאו, אביו מלקק את הדם הזב בין שניו, דם בנו. בני ישראל מצחקים, דומה שאין בכוחם להגביר ולצחוק... עד שהגרונות נעשים יבשים. חרחור יבש רק נשמע... ואחריו הדממה והעיניים נעוצות בבתה במישע. הכלב הטיל את גור הכלבים לחיקו הבורע של כלב הכלבים.

ויצא הקצף... ושמונה כפות ידיים שכלן אש לזהטת נוגעות במחנה ישראל ומשאירות ערמות אפר שחורות. בני ישראל נסים בזועה ודרך מנו-סתם זרועה ערמות אפר שחורות.

יעקב אשמן

לומדי עברית ודובריה

לומדי עברית

עכ. — הביקור בשעורי הערב נושא עמו סממנים פיקנטיים עוד יותר. למרות שרק 3800 ערבים גרים בעיר בתוך ה"אוכלוסיה של 9000 נפש, הרי בשעורי הערב לעברית, הנערכים מטעם העירייה, גדול מספר הלומדים הערבים ממספר היהודים. יהודים וערבים יושבים כאן יחד בכתה אחת ולומדים את השפה העברית. אגב, השיחה עם המורה מוכיחה, שהערבים, ביניהם מבוגרים וקשישים, קולטים את חוקי הלמוד בעברית יותר מהר מאשר העולים החדשים.

"ידיעות אחרונות", 20.9.50

דוברי עברית

נמל יפו. — בין הפועלים נשמעות כל השפות ולפעמים קשה מאד לאיש להבין את דברי חברו. מדברים פה אידיש, ערבית, תורכית, פולנית ורומנית. עברית אפשר לשמוע רק במשרדי הנמל או מפיהם של הנהגים הבאים להעמיס את הסחורות על מכוניותיהם.

רק במקרה נתקלתי באחד הפועלים הצעירים, משופם ובעל פרצוף שחום המר, דבר עברית. בן עדות המזרח, חשבתי

"אשמורת" 20.9.50

שוטים - ועקרבים

"אלף" משיב:

ארץ הפרת - על שום מה?

לכל בני הנדער ברור ללא צל פקפוק כי חברון וביית-לחם, שכס ויריחו - חלק בלתי נפרד מן הארץ הן. עוד זכורים להם יפה הימים בהם ערכו טיולים ושוטטו ברכב וברגל בהר חברון, בערבות יריחו ובהר אפרים - ואין מכלים דבר; לא גבול ולא צל גבול לא הפרידו בין שטחי "יש-ראל" של היום למערבה של "ממלכת הירדן ה-האשמיית" של היום, שתיהן היו אז ארץ אחת. וכאשר אומרים להם היום כי שכס וחברון, "חול" הן, ומחזירים משם מתים, "אל חיק המולדת" - הריהם צוחקים בלבם.

אבל לבני הדור הקשיש יותר, אלה שהנם כבני צרבעים היום הזה, עוד זכורים יפה ימי ראשיה שלט האנגלי בארץ הזאת; וזכורה להם שבתם ב"פורד" מן הנוסח הישן, גבה-מושבים, בעל ידית-הפעמה, אשר נשאם אל רבת עמון, קיר מר-אב, מידבא ואדדעי, ומעברות הירדן או - חפ-שיות ופתוחות, אין בית מכס ואין שוטרי-גבול, אין דרכיות ואין אשרות-מעבר, ושני עברי הירדן, מזה ומזה ארץ אחת. וכאשר בא אחר כך מי שבא והכריז מה שהכריז, והיה מזרח-הירדן ארץ לבדד-תשכון ורבת-עמון, קיר-מואב ואדדעי היו ל"חוף-לארץ" - הלא צחוק צחקו בני הדור ההוא בלבם.

אבל בני דור ה"גדעונים", אשר רבים מהם חיים עמנו כיום הזה, יפה יפה הם זוכרים את הימים בהם נטלטלו על גבי "דיליונס" מחופה, אשר חרק-התנודד על פני דרכים עתיקות ונשאם אל דמשק ואל ארם-צבוא, אל חמת ואל בירות, אשר לשם היו הולכים בני אותו דור לרגל מסחרם, עסקיהם ועניניהם, והארץ - ארץ אחת. וכאשר באו בעלי-ההסכמה האנגלים והצרפתים, כובשי הארץ, וסימנו אותו גבול ארץ-האצבע ליד מטולה, כפר-גלעדי ותל-חי, אותו גבול אשר חצה את הרי הגליל וקבע כי מן הגבול ולצפון "סוריה" היא הארץ - הלא צחוק צחקו בני הדור ההוא בלבם.

כשם שהצטמקה דמותה של הארץ והלכה בעיניהם של בני הדורות השונים, כך יש לחשוש כי - באם יעמוד בעיני הלך-רוח הקיים וימשך החינוך הקולקל, תלך עוד ותצטמק דמותה של הארץ בתודעת בנינו, ודור הילדים הגדלים עתה

באמת יראו אף את שכס ואת חברון כחוף-לארץ ממש.

ברי אפוא כי גבולות החלוקה, גבול הירדן, ואף גבולות המנדט - אינם אלא פרי ספסרות מדי-נית. אלה הם גבולות-שעל-המפה בלבד, גבולות שאין להם אחיזה כלשהי בטיבה ובטבעה של הארץ עצמה. כמה זכתה, למשל, איוו פנה נידחת בואכה עניינה, אשר בקצה המסדרון המקשר את עבר-הירדן אל ממלכת עראק - שתיחשב "א-רץ-ישראל" בעיני שאפי ה"חרות", בעוד שה"חורן, הבשן והגולן, הסמוך ממש אל ים כנרת, "סוריה" הם?

כל הגבולות הידועים לנו בתקופה האחרונה אינם אפוא בעיקרם אלא גבולות, "פסיכולוגיים", שהוחדרו לתודעתנו בתוקף חינוך ותעמולה, שהיו מושתתים על אותן ספקולציות פוליטיות, וכפי שראינו הרי גם אותה, "תודעה" יחסית היא ושי-נויים קיצוניים חלים בה בפחות מימי דור אחד. בשלחנו מבטנו כה וכה לראות עד היכן משת-רעת הארץ בה אנו חיים, אל לנו אפוא לצפות אל גבוליה מבעד לאותם משקפים, תוצרת ימי המנדט או החלוקה וכדומה. עלינו להשתחרר מכל דעה קדומה ולבקש את גבולות הארץ מבחינה גיאוגרפית, היסטורית, גיאופוליטית וכלכלית.

אם כזאת נעשה ונוכתנו חיש מהרה כי סביבנו משתרעות ארצות שאחידותן מכל הבחינות הנ"ל אינה מוטלת בצל של ספק, הלא הן: ארץ היאור, רמת אנטוליה, רמת איראן וחצי אי ערב, ובין כל אלו משתרעת אותה, "ארץ הפרת" אשר תמיד נחשבה ארץ אחת מכל הבחינות. הארץ אשר אין כל גורם טבעי אשר יחלקנה. המזרחנים בני המערב והערבאים אמוני-המערב יכנוה "השהרון הפור-רה" המדינאים הצרפתים יכנוה "הלבנט", וכן הלאה. אבל מימות עולם היתה זו בעיקרה ארץ העברים, עברית בעיקר אוכלוסיה, בנייבי לשונה, בתרבותה, בדתה, בפולחנה - כעדותם הניצחת של שמות עריה, הריה ועמקיה, אלוזיה, גיבוריה ומלכיה, וכאשר יאשרו עתיקותיה וכתבותיה.

הארץ הזאת, תמיד היתה אחידה אף מבחינה כלכלית, גם בימי קדם כשהיתה בנויה מדינות-ערים ומדינות שבטים ובריתות שבטים. אף גם לא-חר זמן, בהיותה נתונה בידי כובשים: פרסים וסלבקים, רומים וביוזנטים, ערבים ועותומנים, א- בימי האנגלים נתקיימו חלקיה אלה על אלה, ואם נתונה היום מדינת-ישראל במשבר כלכלי חרוץ, אין ספק כי לא רק מדיניות ממשלתה היא שהביאה לכך, אלא אף העובדה המכרעת שאין כיום לאבר הכרות מגוף שלם.

ההפסקות, הקצרות ביחס, באחדותה המדינית של הארץ, אשר באו בעקבות מלחמות, כבושים ופלישות, לא עמדו בפני אחדותה הטבעית. הג-בולות הפנימיים המלאכותיים לא האריכו ימים. אף תקופתנו אנו אינה אלא אחת מאותן הפסקות קצרות, הפסקה הנמשכת רק מלאחר מלחמת-העור-לם הראשונה, ואין כל ספק כי אף היא לא תמשך עת ארוכה, וסופה של האחדות הטבעית לגבור אף על כל החלוקות של היום.

אולם מה יהי פרצופה החדש של אותה אחדות - דבר זה תלוי במידה מכרעת בנ.

מגויס! לעולם אל תשיח ואל תדין בפומבי עם איש - אם חברך הוא ואם זר, אם יהודי הוא ואם נכרי - בעניינים צבאיים הנוגעים בבטחון הארץ והישוב.

(מ"פנסק השרות" הצבאי)
למה הדגישו "יהודי" ו"נכרי"? - כדי לטפוח על פניהם של אלה המתיימרים באוולתם כי אין בישראל הפליה גזעית או דתית.

למה הדגישו "עניינים הנוגעים לבטחון הישוב"? - כדי ללמד שעל כל הנור גע לכפרים מוסלמיים ולבדווים, למשל, מותר לדבר באופן חפשי, גם אל זר, גם אל יהודי, גם אל נכרי.

מישהו בצבא עודנו צריך כפי הנראה ללמוד מה פרושו של עצם המושג מדינה. אגב, מה כתוב בפנקסיהם של הדרוזים והצ'רקסים המשמשים בצבא?

*

יתכן ואפשר להגיע לידי תרומות ניכרות וגיוס מטפר רב של עסקנים למען המגביות בפרט, אילו הוציאה מדינת ישראל אות הצטיינות בעד "ש"רות למען ישראל" או "שרות ציוני" בגולה.

(מאמר ב"דבר")

הדרך הטובה ביותר היא בעצם למכור משרות קונסולים של ישראל לכל המרבה במחיר.

אולי כבר עיין שר החוץ ברעיון זה. סוף סוף, מבית "דבר" יצא לשררה.

*

נמסר, כי מסעדות יהודיות כשרות בארגנטינה היו רוצות בהכשר ממשרד-הדתות הישראלי, נוסף על הכשר הרבנות במקומותיהן. דבר זה עשוי להיות מקור נוסף של דולארים למדינה, ומשרד הדתות מעיין עתה בהצעה זו.

מסתבר שסכום גדול הרבה יותר של דולרים אפשר היה לחסוך ע"י יבוא חפשי של בשר מארגנטינה - חפשי מן ה"כשר".

כידוע מוותרות פה מסעדות רבות מאד אף על הכשר של הרבנות עצמה.

*

הלבנון טוען שאין כמוהו ליצג את המדינות הערביות משום שהוא המדינה המשכילה ביותר ביניהן, האירונית ביותר, ובעלת קשרי מסחר ותרבות עם המערב יותר מכל השאר.

(מתוך העתונות)

אפשר לסכם זאת במשפט אחד: משום שהיא הפחות ערבית מכולן.

המ"ל: א. י. סופר / העורך: א. אמיר

נדפס בדפוס מל"ן

הכותב אלינו, המבקש לחתום על העתון, או לקבל גליונות קודמים, יפנה ע"פ הכתובת:

מערכת "אלף", דפוס מל"ן, הלל הזקן 6, ת"א

או: "אלף", ת. ד. 448, ת"א

בירושלים נא להתקשר אל: א. אמיר, המושבה

היוונית, בית 37.

נכיפתאן

ב"ת 28 לח. ז. יועלו לארץ מטיאנטסין, הונג-קונג ושנחיי כ-700 פליטים, מהם למעלה מ-300 חולים כרוניים ונכים. מספר החולים מסוג זה ניכר בין התימנים ועולי מדינות אסיה ואפריקה הצפונית.

החל: בביצוע תכנית גדולה לניצול חלק ממחנה בארבעקב בשביל בניני בית-חולים ל-500 עולים חולי-שחפת.

ש. סאמט

"הארץ", 25.8.50.